

Motiiivi

LUE MYÖS

Tämän
opin
kesätöistä

Juvalla
kokataan
elämyksiä

Barnens
guide till
skärgården

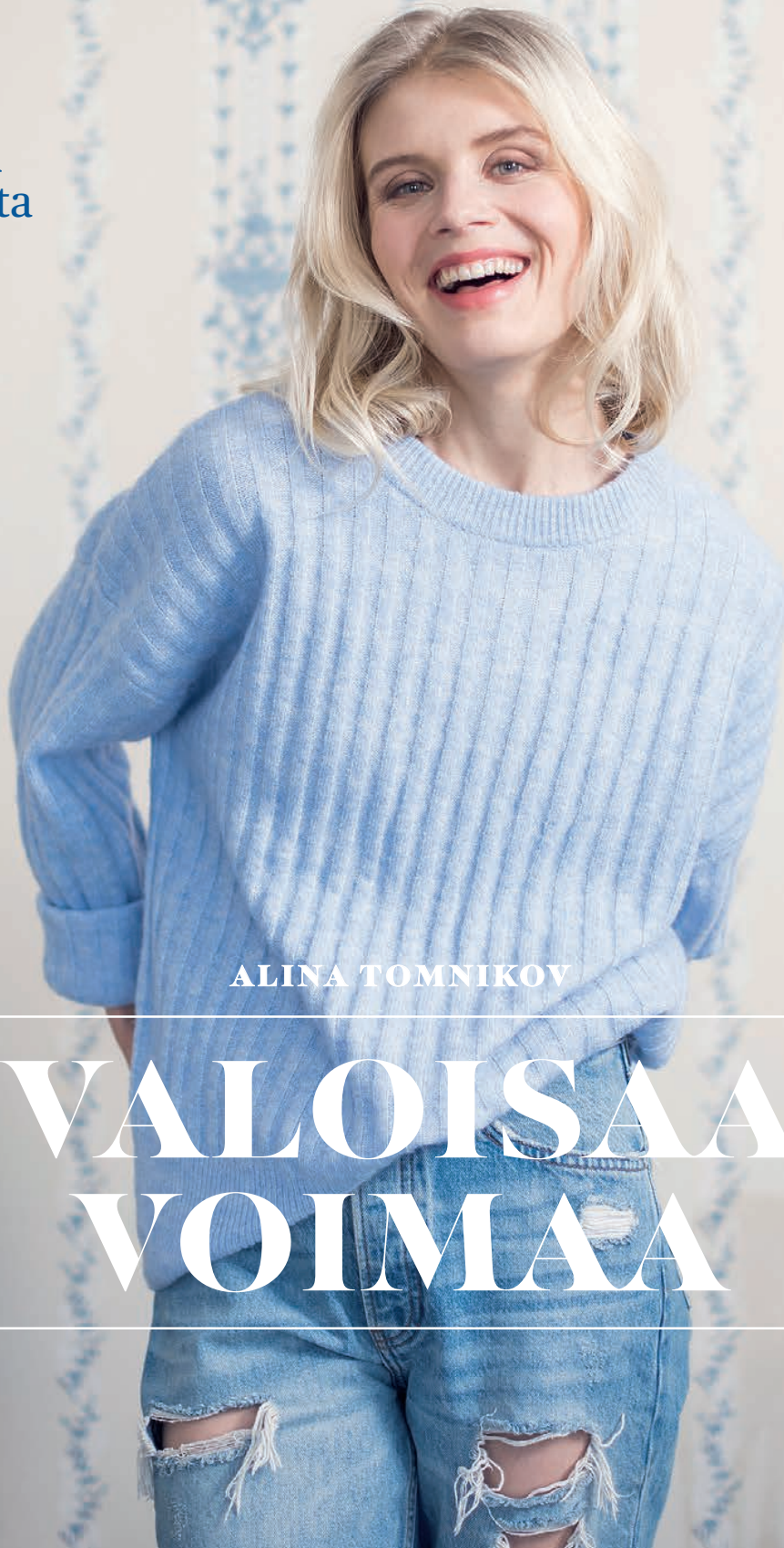
4 • 2019 JHL – Julkisten ja hyvinvointialojen liitto

SOMERAIVO

Älä lannistu
vihapuheesta

SUKUPUOLI

Elinasta
tuli Elina

ALINA TOMNIKOV

VALOISAA VOIMAA

Elä täysillä – Turva turvaa

Kotona rentoudutaan, nautitaan, kerätään voimia.
Puuhataan, siivotaan, kokataan. Juhlitaan ja pyöritetään arkea.
Kotona myös sattuu ja tapahtuu, ja silloin on hyvä olla Turvassa.

Turvan kotivakuutus turvaa elämäsi tärkeimmän paikan ja rakkaimmat esineet.
Ammattiliiton jäsenenä saat jatkuvan 10 % alennuksen kotivakuutuksesta.
Osta kotivakuutus helposti osoitteesta [turva.fi](https://www.turva.fi)
ja ole kotonasi kuin kotonasi.

8

Abdulkadir Mohamud on seniorikodin hymyilevä huoltomies.

VAIN VERKOSSA
motiivilehti.fi

Järjestäminen

Kasvotusten keskustelemalla uusia aktiiveja.

Alustatalous

Ruokälähetit ja taksikuskit jäävät väliinputoajiksi.

Palkkausjärjestelmä

Työnantaja luopuisi vaativuuden arvioinnista, mitä tilalle?

Sosiaalinen työyhteisö on työpaikkani paras puoli.

PÅ SVENSKA

26

Lotta Söderlund blev herre över finska och datorer.

45

Modellplan ger sinnesro.

48

Kari Viinikka ny i representantskapet.

SISÄLTÖ

06

Kuntatyöntekijöiden sairauspoissaolot kasvoivat.

14

Juvakodin keittiöhenkilöstö kokkaa elämyksiä.

18

Edustajisto vaati kiky-tuntien poistamista.

20

Teatterikärpänen puri Auli Aarnikoskea 80-luvun lopussa.

22

Näin selviät, kun joudut someraivon kohteeksi.

34

Vähentäisikö palkka-avoimuus työpaikkojen eriarvoisuutta?

36

Jouni Forsman kävelee 70 kilometriä työviikossa.

37

Roolikartta auttaa lähihoitajaa saattohoitotyössä.

45

Roy Pietilä förverkligade sin dröm när han fick egen lön.

PALSTAT

25 Raati

34 Haloo

36 Minä numeroina

47 Kysy ihmeessä

50 Kolumni

KOLME TARINAA VÄHEMMISTÖISTÄ:

HYMYILEVÄ HUOLTOMIES
Abdulkadir Mohamud korjaa muistisairaiden rollaattorit ja mielen. **Sivu 8**

KAHDEN MAAN KANSALAINEN
Alina Tomnikov on sikermä suomalaista ja venäläistä kulttuuria – ja kolmaosa mummia. **Sivu 28**

ITSENSÄ LÖYTÄJÄ
Elina Partasen elämä alkoi 26-vuotiaana. Sitä ennen hän koki kehonsa vieraaksi itselleen. **Sivu 38**

Kesäloma kuuluu kaikille

KESÄ ON OVELLA. Työntekijät odottavat lomaa unohtaakseen hetkeksi työelämän. Työntekijöiden oikeudesta vuosilomaan on keskusteltu Suomessa 1900-luvun alusta lähtien. Vuonna 1922 säädettiin työsopimuslaki. Samalla luotiin kesäloman historian alku. Työsopimuslaissa määrättiin yleisluontoisesti 4-7 päivän vuosilomasta. Työntekijöiden oikeudet olivat silti heikot, sillä työnantaja sai sanella lomapäivien ajankohdan.

Taistelu palkallisesta, viikkojen mittaisesta kesälomasta kesti kymmeniä vuosia. Aluksi kesäloma käytettiin lisäansion tienäämiseen eikä nykyisenkaltaisesta kesälomasta ollut tietoa. Erilaiset vapaa-ajanviettotavat yleistyivät

1900-luvulla. Työläiset ottivat osaa niin ammattiosastojen kuin muiden yhdistysten toimintaan. Työläisten yhdistykset hankkivat omia lomaviettopaikkoja. Raittiusyhdistys Koitto osti 1904 vuokraoikeudet Helsingin edustalla sijaitsevaan Lammassaareen ja teki saaresta virkistysalueen oman väkensä käyttöön.

Erityisesti naisjärjestöt järjestivät kesäkotitoimintaa työläisnaisille ja näiden lapsille. Suuret teollisuustyönantajat veivät työntekijöitään retkille. Korkeasaareen ja Seurasaareen oli perustettu vapaa-ajanviettopaikkoja työläisille. Sivistyneistö huolestui rahvaan vapaa-ajan käytöstä, sillä lomailun katsottiin johtavan turmeltumiseen ja alkoholismiin.

Ensimmäinen sitova vuosilomalaki tuli voimaan juuri ennen talvisotaa. Vuosiloman pituudeksi määrättiin 5-12 päivää. Pätkä- ja kausityöläiset sekä kotonaan työtä tekevät jäivät lain ulkopuolelle. Työntekijät ja työnantajat kävivät kiivasta keskustelua muun muassa siitä, että tuottavuus laskisi. Työntekijöiden mielestä loma ja virkistäytyminen nostivat työntekijöiden työkuuntoa ja tuottavuutta.

Eniten ensimmäiseen vuosilomalakiin on vaikuttanut Kansainvälinen työjärjestö ILO. Sen sopimukset edellyttivät, että kaikkien palkkatyöläisten lomat hoidettiin kuntoon.

Pula-ajan ja jälleenrakennuksen jälkeen suomalaisten elintaso nousi. Loma-aika piteni 18-24 päivään. Lisäksi siirryttiin viisipäiväiseen työviikkoon. Vuonna 1972 sovittiin lomaltapaluuurahasta. Seuraavana vuonna vuosiloman pituudeksi määrättiin neljä viikkoa. Talvilomaa koskeva laki on vuodelta 1977. Muutoksia on tehty tämänkin jälkeen. Työnantajilla on ollut tarve leikata vuosilomia mutta ammattiliitot ovat pitäneet niistä kiinni.

Vaikka vuosilomalaki on muuttunut monella tavalla parempaan suuntaan, paljon on sauttamatta: kaikki eivät vieläkään pysty viettämään lomaa. Työttömillä ei ole varsinaista vuosiloma-aikaa, kun työ- ja vapaa-aika eivät kuulu normiarkeen. Pätkätyöläiset joutuvat miettimään jo edellisen pestin aikana tulevaa työrupeamaa eikä lomien kerry. Työelämän silppuuntuessa on tärkeää taata vuosiloma kaikille työntekijöille työsuhteen muodosta riippumatta.

Päivi Niemi-Laine, puheenjohtaja

PÄ
SVENSKA
motiivilehti.fi

200
tuhatta
jäsentä

JHL:N AMMATTIALAT

- Ravitsemis- ja puhtausalan ammattilaiset
- Kasvatuksen ja ohjauksen ammattilaiset
- Sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset
- Tietotyön ja hallinnon ammattilaiset
- Tekniikan ja liikenteen ammattilaiset
- Turvallisuuden ammattilaiset

Seuraava
lehti
ilmestyy

28.8.

Motiivi

Julkisten ja hyvinvointialojen liiton jäsenlehti / PL 101, 00531 Helsinki / motiivi-lehti@jhl.fi / motiivilehti.fi / Julkaisija Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry / Päätoimittaja Heidi Hänninen / Toimitussihteeri Samuli Launonen / Tuotanto-AD Kati Ahonen / Toimittajat Saija Heinonen, Ulla Puustinen ja Hellevi Raita / Taitto ja grafiikka Kati Ahonen puh. 010 7703 368 / Sähköposti: etunimi.sukunimi@jhl.fi / Aikakauslehtien Liiton jäsen / JHL:n yhdistystysten kokousilmoitukset www.jhl.fi/toiminta/jarjestotoiminta/yhdistykset/laheta-tapahtuma/ / Medimyynti Saarsalo Oy, lauri.anttila@saarsalo.fi, 040 132 7552 tai mikko.salmensuu@saarsalo.fi, 044 777 5112 / LT2017, 196 025 / ISSN 1795-7249 (printti) / ISSN 2341-8540 (verkkajulkaisu) / Paino Forssa Print / Toimituksen tilaama tai sille tarjottu aineisto julkaistaan ehdolla, että aineistoa voidaan käyttää myös osana julkaisijan sähköisiä tai muita jakelukanavia. Lehti ei vastaa tilaamatta lähetettyjen kirjoitusten ja kuvien säilyttämisestä eikä palauttamisesta. Motivi painetaan suomalaisella paperilla.

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

Kouvolassa yt:t

ALOITUS HUHTIKUUSSA. Kouvolassa on menossa koko henkilöstöä koskeva yt-neuvottelu, jonka tavoitteena on vähentää sata henkilötyövuotta ensi vuoden loppuun mennessä. Lisäksi vuonna 2021 on tarve vähentää 60 henkilötyövuotta.

Vähennykset aiotaan toteuttaa ensi sijassa hyödyntämällä henkilöstön eläköitymistä ja muuta poistumaa sekä karsimalla määräaikaaisia.

- Tarkemmasta kohdennuksesta ei ole vielä tietoa, joten olemme odottavalla kannalla. Ensi vaiheen neuvottelut saataneen päätökseen ennen kesälomia, sanoo pääluottamusmies **Heidi Hamari**.

Yt-neuvottelut johtuvat Kouvolan heikosta taloustilanteesta. Tämän vuoden tilinpäätöksen ennakoidaan olevan lähes 13 miljoonaa euroa miinuksella ja ensi vuonnakin kymmenisen miljoonaa.

- Heikko taloudellinen tilanne yllätti koko organisaation. Yksi suuri syy ahdinkoon on kaupungin maksuosuuden nousu usealla miljoonalla eurolla, kun sote-palvelut siirrettiin kuntayhtymään, kertoo Hamari.

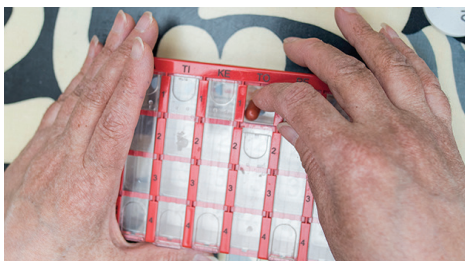
Kouvolan edelliset yt-neuvottelut käytiin 2013. Tuolloin kaupunginhallitus antoi luvan 37 henkilön irtisanomiseen mutta määrä supistui lopulta 13:een.

KOUVOLAN PALVELUKSESSA on soten irtaantumisen jälkeen noin **3250** henkilöä, joista noin kolmannes on JHL:n jäseniä.

*Asuminen ja energia ovat keskimäärin
29 prosenttia kotitalouksien menoista.*

Lähde: Tilastokeskus

Sairauspoissaolot kasvussa

Kuntatyöntekijöiden sairauspoissaolojen määrä kasvoi viime vuonna, ilmenee Kunta10-tutkimuksesta.

Sairauspoissaolot vähenivät kunta-alalla vuodesta 2008 vuoteen 2013 asti, minkä jälkeen poissaolopäivien määrä on pysynyt vakaana. Keskimäärin kuntatyöntekijät sairastavat 16,7 päivää vuodessa.

Viime vuonna sairauspoissaolojen määrä nousi 17 päivään. Etenkin lyhyet, 1–3 päivää kestävät poissaolot lisääntyivät, kun taas pidemmät poissaolot vähenivät hiukan.

Eniten sairauspoissaoloja on kodinhoitajilla (31,9 pv), koulunkäynninohjaajilla (26,7) sekä sairaanhoitajilla, lähihoitajilla ja laitoshuoltajilla (24,9).

Työtaistelujen määrä kasvoi 2018

Tilastokeskuksen mukaan viime vuonna oli kaikkiaan 166 työtaistelua ja lakonuhkaa. Vuonna 2017 niiden määrä oli 103. Vuonna 2018 toteutuneiden työtaistelujen määrä oli 128, edellisvuonna toteutui 87.

Työtaisteluihin osallistui viime vuonna noin 282 000 työntekijää. Lakkojen ja työtaistelujen takia menetettiin arviolta 214 000 työpäivää.

Noin puolet työtaisteluista johtui työehtosopimusta koskevista riidoista. Toiseksi eniten oli poliittisia lakkoja ja mielenilmauksia, joista mittavin oli aktiivimallia vastustanut mielenosoitus helmikuussa 2018 Senaatintorilla Helsingissä. Paikalla oli noin 8 000 henkilöä.

Viime vuoden työtaisteluista noin neljännes kohdistui teollisuuteen, seuraavaksi eniten lakkoiltiin tukipalveluissa ja hallinnossa.

166

Viime vuonna oli kaikkiaan 166 työtaistelua ja lakonuhkaa.

60 %

Työtaistelujen määrä nousi 60 % edellisvuodesta.

700 000

Ennätysvuonna 2005 lakkojen takia menetettiin 700 000 työpäivää.

Tuhat pyörää työntekijöille

Hämeenlinnan kaupunki on jakanut henkilöstölleen jo tuhat polkupyörää. Pyörän saa, kun on ollut kaupungin palveluksessa 20, 30 tai 40 vuotta.

Polkupyörän sijasta voi valita joko lahjakortin tai 300 euron lahjarahan. Tasavuosia palvelleiden muistaminen on ollut käytössä yksitoista vuotta, ja yli 90 prosenttia palkituista työntekijöistä on valinnut itselleen fillarin.

Polkupyörät luovutetaan keväällä järjestettävässä liikuntapäivässä, jolloin henkilöstöllä on mahdollisuus ulkoilla ja tutustua eri liikuntalajeihin. Tänä vuonna päivää vietettiin Ahvenisharjun maastossa tutustuen samalla metsäjoogaan.

Työmatka- ja muun pyöräilyn edistämisen lisäksi kaupunki panostaa henkilöstön hyvinvointiin tarjoamalla monipuolisia tyhy-liikuntamahdollisuuksia sekä lisävapaita yli 60-vuotiaille työntekijöille.

Hämeenlinnan henkilöstömäärä on 3400.

VR voitti ratikkakisan

VR voitti Tampereelle rakenteilla olevan raitiotie-liikenteen operoinnin. Ratikat aloittavat liikennöinnin elokuussa 2021.

Tampereen kaupunki sai useita tarjouksia kotimaisilta ja ulkomaisilta yrityksiltä. VR:n tarjous oli niin hinta- kuin laatupisteiltään paras.

Liikennöintisopimus on kymmenvuotinen. Sitä edeltää 2,5 vuoden kehitysvaihe, jonka aikana tehdään liikenne- ja aikataulusuunnittelu, koulutetaan henkilöstöä ja suoritetaan koeajot.

JHL on neuvotellut Palvelualojen työnantajat Paltan kanssa Tampereen raitiotieliikenteessä noudatettavan työehtosopimuksen. Sopimus on yleis- ja JHL hoitaa VR:lle palkattavien raitiovaunukuljettajien ja muun henkilöstön edunvalvonnan.

Raitiotieliikenne työllistää noin 80-100 henkilöä, enemmistö on kuljettajia ja huollon ammattilaisia.

2 X ASIA

Jyväskylälle huomautus

Kunnan on järjestettävä lämmin ruoka päivähoitolapsille myös silloin, kun ruokapalveluhenkilöstö on lakossa. Näin linjasi aluehallintovirasto antaessaan huomautuksen Jyväskylälle, joka tarjosi JHL-läisten lakon aikana vain välipalaa lapsille. Kyse ei avin mukaan ollut poikkeusoloista, vaan normaali-oloihin kuuluvasta häiriötilanteesta.

Mediaanipalkat julki

Kuntasektorin kuukausipalkkaisten mediaaniansio oli Tilastokeskuksen mukaan 2834 euroa kuukaudessa vuonna 2018. Naisten mediaaniansio oli 2771 euroa ja miesten 3241 euroa. Valtiolla työskentelevien kuukausipalkkaisten mediaaniansio oli 3637 euroa kuukaudessa. Kuukausipalkkaisten keskiansio kunnissa oli 3105 ja valtiolla liki 4000 euroa kuukaudessa.

JHL:n jäsenten puhelinpalvelu ja sähköiset palvelut kiinni 4.-11.6.

Uusi palvelukokonaisuus omaJHL avautuu jäsenille 12.6. Jäsenpalvelu 24h poistuu käytöstä uudistuksen myötä.

HUOM!
Uusi kurssi-ilmoittautuminen avautuu heinäkuussa.

Liiton jäsentietojärjestelmä uudistuu

oma
JHL

Tärkein työväline

Abdulkadir Mohamud huoltaa muistisairaiden vanhusten sängyt, pyörätuolit, hellat - ja mielen.

on hymy

HUOLTOMIES Abdulkadir
Mohamud korjaa
Leenan rollaattorin.
Mohamud on JHL-aktiivi.
– Maahanmuuttajan
tehokain aktivoija on
toinen maahanmuuttaja.

teksti Samuli Launonen kuvat Esko Jämsä

HUOLTOMIES loihitti yhteistilojen kellon käyntiin. Hän liittyi ensimmäistä kertaa ammattiliittoon atk-asentajan töitä tehdessään. JHL oli silloin vielä KTV.

Muutaman neliön huone löytyy punaruskean tiilitalon katutasosta, suurkeittiön kupeesta. Keskellä on työpöytä ja reunoilla hyllyjä, jotka notkuvat liimapurkkeja, jakoavaimia, öljykanistereita ja kaikkea muuta sellaista, mitä seniorikodin huoltomies saattaa tarvita.

Abdulkadir Mohamudin, 40, virallinen tehtävänimike on käyttäjäpalveluvastaava, mutta tässä jutussa hän on huoltomies - sitä nimitystä hän itsekin käyttää.

Huoltomieheksi tai talonmieheksi JHL:läistä Mohamudia olisi ennen virallisestikin kutsuttu. Hän pitää huolta, että Pohjois-Helsingissä sijaitsevan Pakilakodin kellot ovat ajassa, pyykkikoneet pyörivät ja asukkaat nukkuvat turvallisissa sängyissä.

Ja ennen kaikkea, että muistisairaant seniorit saavat päiväänsä iloisen ihmiskontaktin.

Illat aikaa lapsille

Pieni huone on ollut Mohamudin valtakunta 12 vuotta. Täältä hän lähtee kierroksilleen sokkeloisen seniorikodin käytävälle ja kolmeen muuhun helsinkiläiseen vanhainkotiin. Hänen työnantajansa on Helsingin Seniorisäätiö, jonka neljän yksikön sisähuollosta hän osaltaan vastaa.

Aamulla Mohamud tarkistaa tietokoneeltaan, mitä tehtäviä säätiön sisäiseen järjestelmään on kirjattu. Tänään korjausta odottaa neljä sänkyä.

Vuoteet, rollaattorit, pyörätuolit ja muut apuvälineet ovat yleisimpiä huollettavia. Sängyn toimivuus menee kaiken edelle. Osa asukkaista on vuoteenomia.

Pakilakodissa on 236 asukasta ja se jakautuu kahteen rakennukseen. Käytävällä toimiston lähellä on suuri varastohuone, josta huoltomies voi kätevästi noutaa esimerkiksi sängyn

varaosat. Oven ulkopuolella taas odottelevat ostoskärryä muistuttavat metalliset rattaat.

Mohamud latoo kärryyn porakoneen, ruuveja ja meisselin, mittanauhan ja käsidesipumppujen telineitä. Sitten hän painaltaa hissillä yläkertaan ja pitkän käytävän läpi naapuritaloon.

Työtunteja on viikossa 37,5 ja työvuoro kestää kahdeksasta neljään.

- Onneksi! Pääsen viettämään illat lasteni kanssa.

Mohamudilla on kuusi lasta, joista nuorin on vuoden ikäinen. Pakilaan hän ajaa puolisen tuntia kotoaan Itäkeskuksesta. Seniorikodin huoltomiehenä hän pääsee yhdistämään vahvuutensa: kädentaidot, asiakaspalvelualltiuden ja auttamisen tarpeen.

Äiti opetti kunnioittamaan vanhuksia

Auttamiseen Abdulkadir Mohamud sai kutsumuksen lapsena. Nuorukainen haettiin perheineen Tansaniasta Suomeen 13-vuotiaana 1993. Isoveli oli jo täällä.

Tansaniaan perhe oli paennut sotaa Somalian Mogadishusta, Mohamudin synnyinkaupungista.

- Kaiken keskellä sain olla äitini kainalossa. Siksi minulle on nyt tärkeää, että saan auttaa mummoja ja pappoja. Kunnioitan vanhuksia syvästi, hän kertoo.

Suomen kielen nuori Mohamud oppi nopeasti. Hän kävi yläasteen Vuosaarella ja valmistui Vallilan ammattikoulusta atk-asentajaksi. Huollettuaan vuoden ajan tietokoneita hän jäi työttömäksi ja kävi työvoimatoimiston jakeluauton kuljettajakurssin. Hän kuljetti pari vuotta kuorma-autolla Finnairin rahtitavaraa ja teki sitten töitä Helsinki-Vantaan lentoaseman rahtiterminaalissa.

MOHAMUDILLA ja lähihoitaja Tarja Boströmillä on töissä hauskaa. – Kun olet päässyt sisään työyhteisöön, kukaan ei katso, miltä näytät tai mistä olet kotoisin, Mohamud toteaa.

– Minulle on tärkeää, että saan auttaa mummoja ja pappoja.

Vuorotyö ei sopinut perheenisälle. Pitkät yksinäiset tunnit turhauttavat sosiaalista Mohamudia.

– Kuorma-autossa seurani oli pelkkä radio. Koko elämä oli rekan sisällä! En pitänyt siitä ollenkaan.

Seniorisäätiöstä tuli työpaikka onnenkantamoisena, kun tehtävään alun perin valittu kieltäytyi. Työn ohella Mohamud suoritti kiinteistöhuoltajan ammattitutkinnon.

Mohamud on työpaikan hengenluoja, jolla ei koskaan ole niin kiire, ettei kollegoiden ja asiakkaiden kanssa ehtisi vaihtaa kuulumisia.

– Meillä on tiiviit suhteet, Mohamud kuvailee säätiön työyhteisöä.

Ympärillä puuhaa vanhustenhuollon ammattilaisia fysioterapeuteista siivoojiin, keittiöhenkilöstöön ja lähihoitajiin. Moni työkaveri ja yksi asiakaskin ovat pysyneet mukana alusta asti, 12 vuoden ajan.

– Sosiaalinen yhteisö on tämän työpaikan paras puoli.

Jutustelu pelastaa päivän

Seniorikodin osasto 5:ssä odottaa yllätystehtävä. Asukas on vahingossa rikkonut vaatekaapin vetolaatikon etupaneelin. Mohamud koputtaa oveen, tervehtii ja vaihtaa tilalle uuden.

Kiinteistönhoitajan viisi valttia

1 Luotettavuus

Luottamus on asia numero yksi. Olet tekemisissä toisen ihmisen reviiirin, omaisuuden ja jopa elämän kanssa. Asiakkaat saattavat uskoa sinulle asioita, joiden on jättävä sinun tietoosi.

2 Positiivisuus

Tee jokainen käynti heti kun mahdollista ja hymyile. Pidä yllä ”kyllä me tämä saadaan kuntoon” -asenne. Se on joskus tärkeämpää kuin itse laitteen korjaaminen! ”Tehdään kun keretään” -sanayhdistelmä pitäisi poistaa suomen kielestä.

3 Hymy

Hymyileminen ei maksa mitään mutta tuo asiakkaan ja kollegoiden arkeen iloa. Ota se tavaksi vaikka aluksi tuntuisi vaikealta!

4 Varovaisuus

Seniorikodissa pitää olla tarkkana. Esimerkiksi työkalukärry saattaa tehdä lattialla äkkiliikkeitä. Kiinteistöhoitaja on jatkuvasti tekemisissä terävien esineiden ja vaarallisten aineiden kanssa.

5 Kunnioitus

Asiakkaan huone on hänen kotinsa ja olet siellä vieraana. Koputa oveen ja sano selkeästi: Huoltomies täällä, terve! Joskus asiakas voi suuttua eikä ehkä muista, kuka olet. Osa ei päästä sisään. Silloin hälytän hoitajan, joka kääntää asiakkaan huomion itseensä kun teen työni. Muista: Olet toisen ihmisen kotona, ja hänellä on samanlainen itsemääräämisoikeus kuin kaikilla muillakin.

– Sosiaalinen yhteisö on tämän työpaikan paras puoli.

Seuraavaksi korjausta odottaa yhteishuoneen seinäkello, jonka eräs asukas päätti illalla kunnostaa. Huoltomies nikkaroi kellon käyntiin ja vaihtaa samalla telineen viereiseen käsidesipumppuun.

Olohuoneessa muutama asukas viettää kevätpäivää television ääressä. Mohamud jutustelee **Leenan** kanssa.

- Ai olet Viipurista? Se on kuulemma hieno kaupunki! Pitäisi joskus mennä käymään.

Huoltomiehen leveä hymy tarttuu Leenaan. Tämä nyökkäilee innokkaasti.

Huoltomies juttelee iloisesti myös sellaisille asukkaille, jotka eivät enää vastaa. Muistisairaiden kanssa toimimisessa on lainalaisuutensa. Joillekuille on aina esiteltävä itsensä uudelleen.

- Eräs nainen kysyi kerran, olenko hänen poikansa, Mohamud muistele.

Herttaisen kysymyksen takana piili traaginen vire, joka pätee moniin seniorikotien asukkaisiin ympäri maan.

- Osan luona omaiset vierailevat kerran vuodessa, jouluna. Hoitajat taas eivät kiireisinä päivinä aina ehdi kuin pakolliset toimet.

Silloin päivän voi pelastaa hymyilevä ja hetkessä läsnä oleva huoltomies. Joskus jutellaan syvällisiä, useimmiten vaihdetaan ajatuksia säästä tai lotosta.

- Erään miehen kädenpuristus juttuhetken jälkeen oli niin luja, että tunsin fyysisesti, kuinka tärkeää hänelle oli saada keskustella. □

MOHAMUD ja vuorovastaava **Mika Hautajoki** ovat kumpikin olleet Seniorisäätiön palveluksessa yksitoista vuotta.

AMMATTINA

Kiinteistöhoitaja

LUKUMÄÄRÄ

13 844 (kuntien ja yksityisten kuukausipalkkaiset yhteensä)

KOULUTUS

Esim. puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perustutkinto (ammattikoulu)

PALKKA

Noin 1812–2465 e/kk (työntekijän säännöllinen ansio yksityisellä)

TYÖEHTOSOPIMUS

Yksityisen sosiaalipalvelualan tes, kiinteistöpalvelualan tes

Kiinteistöhoitajien määrää on vaikea laskea, sillä he toimivat lukuisilla titteillä. Näitä ovat muun muassa huoltomies, kiinteistöhuoltomies ja talonmies. Osa on yleishenkilöitä, osa taas keskittyy esimerkiksi ulkokunnossapitoon, maalaamiseen tai putkien asentamiseen.

Tässä ammattiryhmään on laskettu kiinteistöhuollon työntekijöitä korjaajista lvi-insinööreihin. Ammattiryhmään kuuluvat työskentelevät niin yksityisten yritysten kuin valtion ja kuntien palveluksessa. Tehtäviä ovat esimerkiksi laitteiden kunnossapito, kunnontarkkailu ja asiakkaiden arjen sujuvuudesta huolehtiminen.

Tehtävänkuvien kirjo on niin laaja, että myös ansioissa on suurta vaihtelua. Yksityisen puolen ansiot ovat hieman korkeammat kuin kunnallisen. Tämä pätee varsinkin tekniseen sektoriin. Yksityisellä sektorilla on tuntipalkkaisia kiinteistöhuollon työntekijöitä 1 211 ja kuukausipalkkaisia 9 842. Kuntasektorin kiinteistöhuollossa tuntipalkkaisia työntekijöitä on yhteensä 1 359 ja kuukausipalkkaisia 2 675.

Noin 11 274:stä kiinteistöhuollon kuukausipalkkaisesta työntekijästä 1 244 on tilastojen mukaan naisia.

Lähde: Tilastokeskus (2017)

Tervetuloa Rapu-foorumiin 5.-6.9.2019

Ammattialapäivät on tarkoitettu kaikille ravitsemis- ja puhtausalojen ammattilaisille, yhdistelmätehtävissä työskenteleville ja aloille opiskeleville jäsenille. Osallistua voi kaikkialta Suomesta.

Hae jo nyt!
hakuaika päättyy
5.8.2019
jhl.fi/kurssit

Torstai 5.9.2019 JHL-opisto

- 9.00 Ilmoittautuminen
- 10.00 Tervetuloa Rapu-foorumiin
Työn ja koulutuksen yhteensovittaminen nyt ja tulevaisuudessa, rehtori *Anne Karjalainen*, JHL-opisto
- 10.45 Osaaminen 2035 ravitsemis- ja puhtausaloilla,
koulutuspoliittinen asiantuntija *Heini Wink*, JHL
- 11.30 Lounas ja näyttelyihin tutustuminen
- 12.45 Aivokuormitus fyysisessä työssä, työympäristötoimitsija
Tuula Haavasoja, JHL
- 14.15 Päiväkahvi ja näyttelyihin tutustuminen
- 15.00 Kukoistava Minä Oy, fysioterapeutti, joogaopettaja
Kylli Kukk, Joogakoulu Shanti
- 16.30 Majoittuminen - hotelli Scandic Paasi
- 19.00 Illallinen Ravintola Graniittilinnassa

Muutokset mahdollisia.

Perjantai 6.9.2019 Paasitorni

- 09.00 Päivän avaus
- 09.15 Työn murros,
erityisasiantuntija *Jorma Peussa*, JHL
- 11.30 Lounas
- 12.30 Kohti parempaa työhyvinvointia,
koulutuspoliittinen asiantuntija
Marjut Manka, JHL
- 13.15 Tauko
- 13.30 Let's impro, näyttelijät
Jaana Saarinen ja *Niina Lahtinen*
- 15.30 Todistusten jako ja foorumin päätöskahvit

Kurssimaksu on JHL:n jäsenelle 50 e/päivä (yht. 100 e). Kurssimaksu sisältää koulutuksen materiaaleineen, ohjelman mukaiset ruokailut, iltajuhlan, matkat ja kurssipaikkakunnan ulkopuolelta tuleville hotellimajoituksen 2 hengen huoneissa. Ilman majoitusta kurssimaksu on 30 e/päivä.

Facebook, Twitter, Instagram: @jhlry ♥ jhl.fi, motiivilehti.fi

Eloisat elämyskokit

Kuinka kokataan elämyksiä? Se selviää Etelä-Savon sydämessä, Juvakodissa, jossa keittiöhenkilöstö tekee ammattimaisesti paitsi ruokaa myös maistuvia, tuoksuvia ja tunteikkaita yllätyksiä.

teksti Saija Heinonen kuvat Marja Seppälä

ANNIKKI TARVAINEN (vas.) ja Vuokko Riuttanen ovat jo tutkintonsa suorittaneet, Marjatta Kotro, Tanja Kärkkäinen ja Anne Partamies ovat parhaillaan opin tiellä matkalla elämyskokeiksi.

On uunimakkarapäivä, ja se tarkoittaa, että ruoan menekki on taattu. Aamupäivällä yhdentoista pintaan Juvakodin palvelukeskuksen keskuskeittiöltä on lähtenyt jo monen monta ateriakuljetusta kunnan päiväkoteihin, vanhusten koti- ja hoivapalveluihin ja palveluasumiseen, terveyskeskukseen sekä henkilöstölle. Aterioiden lukumäärän on täsmäyttävä ja ruoan on lähdettävä jake-luun tasan ajallaan.

Hulinaa siis riittää. Oman työn ja kiireiden ohessa täältä löytyy intoa kehittää tapoja luoda elämyksiä ja yllätyksiä asiakkaille.

- Kyllä, haluamme oikeasti tuottaa elämyksiä ja päästä käyttämään meiltä jokaiselta löytyvää erityisosaamista. Sitä varten meille tarjottiin mahdollisuus opiskella työn ohessa elämyskokin erikoisammattitutkinto, kertoo ruokapalvelupäällikkö **Annikki Tarvainen**.

Tiedossa tänään: pullantuoksua

Opinnot suoritetaan yhteistyössä Koulutuskeskus Salpauksen kanssa oppisopimuskoulutuksena. Kokonaisuuden suorittamiseen on laskettu kuluvan noin kaksi vuotta, eli mikään läpihuutojuttu ei kyseessä ole. Tämän allekirjoittaa myös ensimmäisen opiskelijaryhmän ohjaajana toiminut Tarvainen. Uudesta ryhmästä hänellä on yksi ohjattava.

Elämyskokiksi parhaillaan kouluttautuva **Anne Partamies** on juuri päässyt lounaskiireistä ja hän valmisteleo oivaa esimerkkiä elämystoiminnasta: päivätoiminnan ikäihmisille on tiedossa yllätyksenä leivontatuokio.

Pullataikina kohoaa liinan alla. Hetken kuluttua päästään näkemään, minkämuotoisia vehnäsiä Juvakodin päivätoiminnan ikäihmisten käsissä tänään syntyy. Onko luvassa perinteisiä pikkupullia vai pitkoja?

Innokkaita eläytyjiä

Järvi-Saimaan Palvelut Oy toimii muun muassa ruoka-huollossa, rakentamisessa, puhtaanapidossa, kunta- ja kiinteistötekniikassa. Yhtiö on perustettu 2014, ja sen omistaa kolme eteläsavolaista kuntaa Juva, Rantasalmi ja Sulkava.

Uudenlaisen työkuulttuurin kehittämiseen ryhdyttiin tosi toimin heti yhtiön startattua. Koko henkilöstö oli mukana työpajoissa ja strategian laadinnassa.

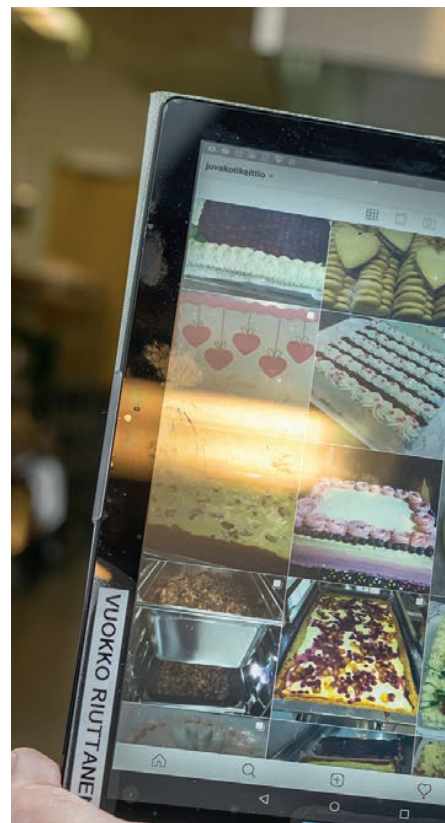
- Eri ryhmissä pohdittiin, mikä on omassa työssä ja tässä yhtiössä tärkeää, Tarvainen kertoo kehittämistyön alkuvaiheista.

Ruokapalvelupuolun henkilöstö halusi ennen muuta luoda uusia tapoja synnyttää elämyksiä vanhuksille. Tarvainen alkoi perehtyä asiaan ja suoritti tuotekehittäjän ammattitutkinnon. Sen pohjalta hän johdatti myös omaa väkeään ajatukseen lähteä vielä kerran koulutielle.

- Heti löytyi innokasta ja sitoutunutta porukkaa valmiina kouluttautumaan, Tarvainen kuvailee tyytyväisenä.

PULLAT ON PYÖRÄYTETTY. Juvakodin päivätoiminnan iloiset rouvat osoittavat, että leipominen on taito, joka ei hevillä unohdu. Näissä käsissä on vuosien saatossa syntynyt eräskin pulla ja pitko.

TOTEUTUNUT DIGILOIKKA. Jokainen työntekijä sai kehittämistyön aluksi oman tabletin. Sosiaalinen media tekee arjen työtä näkyvämmäksi myös asiakkaille.

– Ainahan hyvä palaute innostaa tekemään entistä paremmin.

Ensimmäisessä koulutuksessa oli Juvakodin keittiöltä kolme työntekijää, jotka ovat nyt valmiita elämäyskokkeja.

- Samaten parhaillaan käynnissä olevassa toisessa aallossa on meidän toimipisteestämme kolme henkilöä.

Tutkintoa on suorittamassa myös muiden JS-Palveluiden toimialojen ja paikkakuntien työntekijöitä. Koulutus räätälöidään kullekin oman näköisekseen ja jokainen suunnittelee itse opintopolkunsa. Tuotekehittäjän erikoisammattitutkinto ei ole sidottu tiettyyn alaan, eli oppisopimus valmistaa esimerkiksi juuri elämäyskokiksi tai vaikka sisustavaksi siivoojaksi.

Ei mikään helppo rasti

Koulutuksen jo läpikäyneellä elämäyskokilla on varmaankin paras näkemys siitä, mitä hyötyä vaativasta koulutuksesta on. Jääkö käteen muutakin kuin titteli?

- Ihan varmasti! Koulutus avartaa näkökulmia eri suuntiin ja antaa valtavasti niin itselle kuin työhön sovellettavaksi, painottaa elämäyskokki **Vuokko Riuttanen**.

Työn tekemiseen tulee uutta intoa ja opiskelupäivät tarjoavat sopivaa irtiottoa rutiineista. Uudenlaisen työkultuurin omaksuminen opastaa huomioimaan asiakasta eri tavoin kuin aiemmin.

- Opimme miettimään, miten voimme keksiä ja kehittää työstämme nimenomaan pieniä ja joskus vähän isompiakin elämyksiä tarjottavaksi, Riuttanen kertoo.

Hän jatkaa, että on ollut tervetullutta päästä tutustumaan muiden kuntien ja alojen työntekijöihin. Kokemusten vaihdosta sekä erilaisten työtapojen ja -käytäntöjen vertailusta saa hyviä vinkkejä myös oman työn kehittämiseen. Valmistuneet elämäyskokit toimivat lisäksi uusien koulutautujien mentoreina.

- Varsinainen työn kehittäminen ja siihen liittyvät harjoitukset tapahtuvat työpaikalla. Kuitenkin opinnoista kunnialla suoriutuminen vaatii ponnistuksia myös vapaa-ajalla, kirjallisia kotitehtäviä on paljon.

Asenne ja arvostus avainasemassa

Esimies on huomannut monia positiivisia muutoksia niin tutkinnon käyneiden kuin sitä parhaillaan suorittavien työssä. Eikä pelkästään työssä, vaan työntekijöissä itsessään.

Tarvainen kertoo, että kehittäminen ja koulutautuminen ovat vaikuttaneet työntekijöiden itsetuottamukseen ja oman ammattinsa arvostukseen. Työhön on tullut kaivattua rikastumista eli työkuvan mielekästä laajentumista.

- On ollut tosi hienoa nähdä, miten työntekijälle syntyy oivallus siitä, että minähän osaan ja pystyn

käyttämään ammattitaitoani hyväksi ”perinteisen” työni lisäksi.

Esimiehenä Tarvainen rohkaisee alaisiaan antamalla heille vapauden tehdä päätöksiä itse. Apua häneltä saa tietenkin tarvittaessa.

- Olen toki aina luottanut työntekijöihin, mutta luotto on entisestään lisääntynyt. Rohkeus kasvaa sen myötä kun saa tehdä enemmän ja jotain ekstrapaa.

E erityisiä elämyksiä on tähän mennessä tarjottu muun muassa leipomalla, kuten tänään.

- Huomioimme aina kausijuhlat. Kotona asuville vanhuksille lähetämme ateriapalvelun mukana uusien perunoiden aikaan kesäntoivotuskortit silli-purkin kera, Tarvainen kertoo esimerkkinä.

- Joulun alla pyysimme puolestaan koululaisia leipomaan pipareita talon tarpeisiin, ja siitä maksettiin heidän luokkaretkikassansa pieni summa. Se oli mukava yhteinen kokemus.

Hyvä asenne, arvostus omaa työtä ja asiakkaita kohtaan sekä työnantajan luottamus. Nämä kun ovat kohdallaan, ei työn rikastaminen jää pelkäksi sanahelinäksi.

Ja kyllä, elämyskokit tuottavat elämyksiä todella kaikille aisteille. Päivätoiminnan ryhmässä taikinaa riittää halukkaalle. Entisaikojen leipomismuisteloita kerrotaan vuorotellen ja nauru raikuu.

Eikä aikaakaan, kun Juvakodin käytävälle leviää taivaallinen uunilämpimien pullien - ja niiden perinteisten pitkojen - tuoksu. □

Keksi, kehitä ja rikasta

Osaamisen ja ammattitaidon kehittäminen tukee työhyvinvointia koko työuran ajan. Varmin tapa saada ihmiset innostumaan on kutsua heidät mukaan ideoimaan ja suunnittelemaan. Työiihtyvyyttä parantaa eniten tunne omasta ja oman työn merkityksellisyydestä.

1

2

3

4

1 Näytä, että pystyt itse

Järvenpäässä kotihoitotiimit vastaavat itse monista keskeisistä asioista, kuten asiakastyön suunnittelusta ja organisoimisesta, kohdentamisesta, palvelulaadusta ja työhyvinvointitoiminnasta.

2 Muuta ennakkokäsityksiä

Asikkalassa oli mahdollista tutustua päivän ajan toisen työyksikön ja työntekijän työhön osana henkilökunnalle suunnattua kehittäjäkoulutusta.

3 Etsi parhaat keinot työn ja perheen yhteensovittamiseen

Rauman Nortamon perhekeskus palkittiin Suomen ensimmäisenä perheystävällisenä kuntatyöpaikkana.

4 Liiku, niin jaksat paremmin

Vaasan keskussairaalassa herättiin istumatyön vaaroihin. Henkilökunnalle perustettiin entistä ehompi kuntosaliliikunnan monipuolista harjoittelua ja vahvistamista varten.

14%

EI PÄÄSSYT KEHITTÄMÄÄN

Vuoden 2018 työolobarometrin vastaajista koki työpaikan toiminnan kehittämismahdollisuutensa hyväksi 55 ja heikoiksi 14 prosenttia.

57%

KOULUTTAUTUI

Työnantajan tarjoamassa koulutuksessa oli 57 prosenttia vuonna 2018. Suurin osa opiskeli omaan alansa tai ammattiinsa liittyviä taitoja.

1

MIKÄ?

Edustajisto on JHL:n korkein päättävä elin. Siihen kuuluu 120 vaaleilla valittua jäsentä ja varajäsentä.

KUINKA PITKÄÄN?

Edustajistokausi kestää viisi vuotta. Nykyisen edustajiston toimikausi on 2017–2022.

MILLOIN?

Edustajisto kokoukseen sääntömääräiseen kokoukseen kahdesti vuodessa, keväällä ja syksyllä.

2

Katse rohkeasti tulevaan

Pimeimmät ajat ovat takana mutta uusia haasteita edessä niin liitossa, ay-liikkeessä kuin koko maailmassa, JHL:n edustajistossa todettiin.

teksti Samuli Launonen kuvat Maarit Eloholma, Samuli Launonen, Antti Tuominen

Nyt on oltava rohkea. JHL:n on reagoitava pelottomasti työelämän ja yhteiskunnan muutoksiin. Tämä oli pohjavire liiton edustajiston kevätkokouksessa 23. toukokuuta.

Paasitornin suuren salin pöydällä Helsingin Hakaniemessä kävi huimat 26 aloitetta. Osa niistä liittyi tulevaisuuden haasteisiin. JHL-opiskelijat teki aloitteen liiton lentopäästöjen kompensoinnista. Yksi aloite ajoi 24 tunnin työajanpidennyksen poistoa te-seistä. Toinen vaati koko kiky-sopimuksen poistoa.

Kikyn tulevaisuuden lisäksi puhutti paikallinen sopiminen. Parkanolainen **Tapio Ristamäki** totesi, että silpputyöllisyyttä kohti ei ole varaa ottaa enää yhtään askelta.

- Paikallista sopimista ei tule lisätä. Yksityistämistä pitää vastustaa tosissaan.

Kun työnteon kenttä pirstoutuu, uudelleen-kouluttautumisen tärkeys korostuu, totesi JHL:n puheenjohtaja **Päivi Niemi-Laine**.

- Työnantajien pitäisi alkaa tukea ennakoivaa jatkuvaa kouluttautumista.

Järjestämistyö on nyt osa tekemistä

Edustajiston puheenjohtaja **Sirkka-Liisa Kähärä** nosti avauspuheessaan esiin rohkeiden ratkaisujen tarpeen. Yksi niistä on järjestäminen eli liitto-toiminnan tekeminen näkyväksi työpaikoilla. JHL toteuttaa kahden vuoden järjestämishanketta. Se on jo

tuonut toimintaan kipeästi kaivattuja nuoria aktiiveja. Liiton toimialajohtaja **Håkan Ekström** totesi, että JHL on valinnut panostaa järjestämiseen.

- Se on nyt osa meidän tekemistämme. Projekti on tietenkin määräaikainen ja pitää tehdä päätöksiä, millä muskeleilla jatketaan, hän totesi.

- Järjestäminen vaatii paljon työtä, siinä ei helpoja tuloksia synny. Sitä suuremmalla kunnioituksella kiitän kaikkia, jotka täällä ovat järjestämistyötä tehneet, sanoi Päivi Niemi-Laine.

Mitä käy varhaiskasvatukselle?

Varhaiskasvatuksen tulevaisuus on edustajiston kesto-aihe. Yksi aloite ajoi varhaiskasvatukseen uusien toimijoiden, kuten asiantuntijan, palkkaamista.

- Olemme monialainen liitto ja kaikille pitäisi taata edunvalvonta, peräsi helsinkiläinen **Anita Vihervaara**.

Oululainen **Maarit Nyman** täsmensi, että kunnat valmistautuvat lakimuutokseen, jonka siirtymäaika päättyy 2030.

- Tarvitsemme vahvaa pedagogista varhaiskasvatusta ja positiivista näkyvyyttä.

Myös liiton rakenteisiin ajettiin muutoksia. Jyväskyläläinen **Kari Vatanen** ehdotti aloitteessaan, että hallituksen jäsenten toimikausi rajattaisiin kahteen kauteen.

Tamperelainen **Helena Nieminen** piti ehdotusta ajatuksia herättävänä. Hän oli yhtä mieltä siitä, että

1 Edustajisto kokoontui Helsingin Paasitorinissa toista kertaa yksipäiväisenä. Syksyn edustajisto pidetään jälleen kahden päivän mittaisena.

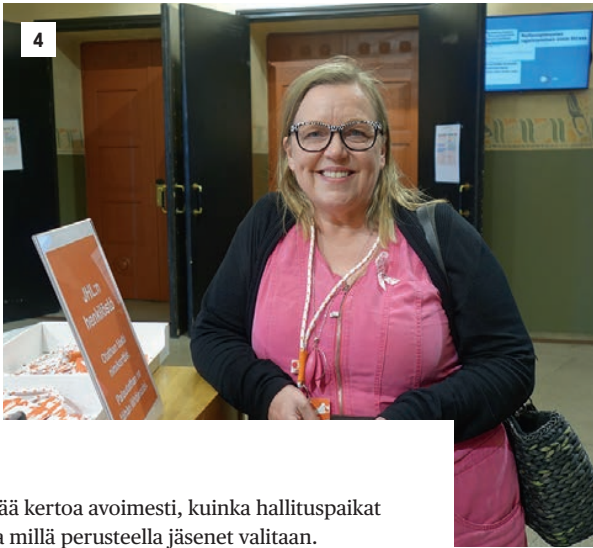
2 Edustajiston osallistujien perustarvikkeita ovat muun muassa kokousohjelma, äänestyskortti ja puheenvuoronpyyntölomake.

3 Paasitornin käytävällä Työväen sivistysliiton hankekeskuksen työelämähankkeita esittelivät Ote työhön -hankepääällikkö Hanna Takolander ja hankekeskuksen päällikkö Mervi Ylitalo. JHL on ollut mukana toteuttamassa hankkeita toteuttamassa.

4 Pohjanmaan aluetuomiston Ulla Pihlajamäki kiitti aloitteiden kirjoa monipuoliseksi.

3

4

olisi tärkeää kertoa avoimesti, kuinka hallituspaikat rajataan ja millä perusteella jäsenet valitaan.

- En kuitenkaan pidä hyvänä, että säännöillä rajattaisiin hallituksen jäsenten kautta. Nuorten tulevaisuuden toivojen urapolku saatetaan katkaista määräämällä siitä säännöillä, hän sanoi.

Jouhevuttu rästiperintään

Edustajisto porautui liiton talouteen. Espoolaisten **Anna-Maija Kukkosen** ja **Marja Leena Heikkisen** aloite ajoi jäsenmaksurästien perinnän tehostamista puhelinsitoilla.

Tutkimuspäällikkö **Pertti Mäkelä** totesi, että JHL on hoitanut sijoitustoimintaa hyvin ja ennuste on korjaantunut paremmaksi. Silti jäsenmäärän laskua olisi saatava taitettua.

Kokonaisuudessaan ammattiyhdistysliikkeen tilanne on kuitenkin valoisampi kuin vuosiin, totesi esimerkiksi **Sirkka-Liisa Kähärä**.

Työntekijöiden kyykytyspolitiikka on päätty-mässä, kolmikantaisuus tekemässä paluun ja vammaiset, lapset, nuoret ja vanhukset saamassa arvonalautuksen, ennusti puheenjohtaja **Päivi Niemi-Laine**.

- Olemme nousemassa mustasta yöstä. □

LUE LISÄÄ
jhl.fi ja motiivilehti.fi

Edustajistossa sanottua

Pekka Hirvonen, Helsinki

- Niistä kuljettajista, jotka ovat yli 200 tunnin ajokelpoisuusdirektiivin alaisia, kolmannes ei pääse ammatilliselle eläkkeelle vaan jää sairauseläkkeelle tai kuntoutustukiputkeen. Vaikka me kuljettajat olemme marginaaliryhmä, toivon että asia otettaisiin esiin. Se koskee muitakin: joku saa eläkkeen mutta joutuu jatkamaan työntekoa, joku taas ei saa eläkettä muttei myöskään voi jatkaa työntekoa.

Birgitta Huhtamäki, Raahе

- Vuorotteluvapaaehdot ovat kiristyneet liikaa. On saavutus päästä 20 vuoden työhistoriaan, vähemminkin pitäisi riittää vuorotteluvapaa-oikeuteen. Jo kymmenen vuotta riittää uuvuttamaan työntekijän.

Kari Hujanen, Kirkkonummi

- Työajan leikkauksesta ei kannata maksaa mitään, sillä kentällä muutaman minuutin työajan lisäys ei tunnu missään. Se voisi kuitenkin olla neuvottelutaktiikka hallitusneuvotteluissa.

Tarja Pietilä, Sastamala

- Etla haluaa viritellä uuden kiky-sopimuksen. Pelkään, että hallitusneuvotteluissa loma-raha-asioissa kiky yritetään saada jatkuvaan toimintaan. En haluaisi, että siitä lähdetään keskustelemaan uudelleen.

Martti Vaskonen, Joensuu

- Työuupumus on lisääntynyt julkisilla aloilla voimakkaasti, vaikka työuupumuksen tulisi olla työturvallisuusrikos. En ole huomannut, että työnantajia olisi haastettu oikeuteen edes toistuvissa tapauksissa. Tilanne on sama kuin sisäilmasta johtuvat terveyshaitat.

Esiripun takana - ja edessä

JHL:läinen palveluesimies Auli Aarniokoski innostui tauon jälkeen teatterista niin, että toimii tällä hetkellä Järvenpään teatterissa monessa tehtävässä.

teksti ja kuva Saija Heinonen

Ensimmäisen kerran teatterikärpänen puraisi **Auli Aarniokoskea** 80- ja 90-lukujen taitteessa, kun hän lauloi Prima Vista -kuorossa. Sitä kautta hän päätyi Järvenpään teatterin *Mustalaisleiri muuttaa taivaaseen* -musikaaliin, jonka parissa kului kaksi esityskautta. Vuonna 1995 hän esiintyi lasten musiikki-näytelmässä *Vassuska ja Wedhen neiti*.

Seuraavana vuonna alkoi noin kymmenen vuoden tauko niin musiikki- kuin teatterikuvioista, kun ensin opinnot ja sen jälkeen työt pitivät elämän kiireisenä.

Miten teatterikipinä syttyi uudelleen?

- Ystävänä ohjasi Mäntsälän teatteriin pienimuotoisen näytelmän, josta sain kimmokkeen. Sitä seurasi *Rautavaara* -laulunäytelmä, joka kertoi **Tapio Rautavaarasta**. Liityin tuolloin uudestaan Järvenpään teatteriin ja sillä tiellä ollaan.

Ja niin edelleen?

- Vuonna 2016 oli Järvenpään teatterissa haku musikaaliin *Jyrki Boy* ja tulini valituksi. Seuraavana vuonna ryhdyin teatterin taloudenhoitajaksi. Samana vuonna uskaltauduin myös kokeilemaan kesäteatterin tuottamista. Toimin toisena tuottajana näytelmässä *Niskavuoren nuori emäntä*. Se oli aika työlästä, ja tuntui, että nyt ei vähään aikaan muuta, kiitos. Mietin, että taloudenhoitajan pestissä on riittämiin hommaa. Vielä mitä. Olen parhaillaan kakkostuottajana *Rakkautta Aholassa* -kesänäytelmässä. Lisäksi syksyllä on tiedossa näyttelijä-rooli Kellariteatterin *Ronja Ryövärintyttäessä*.

Mitä tuottajan tehtäviin kuuluu teatterissa?

- Tuottaja saa, tai joutuu, tekemään kaikkea mahdollista aasta ööhön. Tehtävälista on pitkä. Lähdetään liikkeelle vaikkapa työsopimusten tekemisestä. Hommata pitää niin ohjaaja, lavastaja, puvustajat kuin kaikenlaista tarpeistoja. Jos on tiedossa musiikinäytelmä, niin musikoita tarvitaan tietenkin. Markkinointi ja lipunmyynnin järjestäminen ovat nekin iso osa työtä. Lisäksi tuottaja on läsnä harjoituksissa. Tuottajalle kuuluu valtavasti kaikkea, mitä ei välttämättä tule ajatelleeksi, kuten liikenteenohjauksen järjestäminen. Vaativaa, mutta paljon antavaa työtä.

- **Kauanko kesäteatterin esityksen valmisteluun menee?** Edellisenä vuonna alkavat neuvottelut ohjaajien ja muiden produktioon osallistuvien kanssa. Näytelmän valinta tapahtuu

myös tosi aikaisessa vaiheessa. Esimerkiksi nyt suunnitellaan jo vuoden 2021 ohjelmistoa. Harjoituksia on yleensä 40-50. Lisäksi on vielä koreografia- ja musiikkitreenejä, että saadaan koko esitys yhdistettyä saumattomaksi kokonaisuudeksi.

Teillä on myös lukuteatteriesityksiä, mitä ne ovat?

- Teemme kerran kuussa näytelmän Järvenpään kirjastoon. Ohjaaja valitsee sopivan näytelmätekstin, sovittaa sen noin tunnin mittaiseksi. Hän myös valitsee porukan ja harjoituttaa tekstin, joka siis luetaan ääneen. Sitä ei opetella ulkoa, mutta elävöitetään näytelmän henkeen sopivaksi. Ne ovat olleet tosi suosittuja. Olen ollut muutamassa esityksessä mukana.

Liittyivätkö nuoruudenhaaveesi teatteriin tai musiikkiin?

- Eivät ollenkaan. Ihan pikkutyttönä toiveammattini oli varmaan ihan tyyppillinen, eli sairaanhoitaja. En edes harrastanut teatteria ennen aikuisikää. Voi olla että verenperintönä olen jotain vetoa teatteri- ja musiikkimaailmaan saanut, äitini oli aikoinaan innokas harrastajanäyttelijä ja -lausuja. Isäni puolesta lauloi.

Mitä muuta ehdit harrastaa? Vai ehditkö?

- On hyvä vaan, että ei ole vapaa-ajan ongelmia, muuten voisi helposti hautautua kotisohvan uumeniin. Teatterit, konsertit ja keikat ovat mielellisää vastapainoa toisinaan kuormittavalle työlle. Musiikkia kuuntelen niin laajalla skaalalla, että on vaikea sanoa mikä olisi suosikkigenre. Etno puree aina. Olen **Kimmo Pohjosen** iso fani. **Ismo Alangon** myös. Tero Saarinen companyn tanssiesityksiä seuraan lisäksi mielelläni.

Näytelmä, joka on jäänyt mieleesi katsojan ominaisuudessa?

- Monet näytelmät ovat sellaisia, että omalla hetkellään ne suorastaan pakahduttavat, menevät ihon alle. Mutta onko sellaista yhtä ylitse muiden? En tiedä. Viimeisin kokonaisuus, joka lauluineen teki unohtumattoman vaikutuksen oli Helsingin Kaupunginteatterin *Kinky Boots*. Enpä ole Suomessa vastaavaa nähnyt. Kun Lola ja Lolan enkelit astuivat lavalle, henki lähes salpautui, niin käsittämättömän upeita ja taitavia he olivat. □

AULI AARNIOKOSKI
syntynyt 1963

KOTIPAIKKA
Järvenpää

KOULUTUS
sosiologi AMK

AMMATTI
palveluesimies
Aspa-palvelut Oy

PERHE
yksineljä kera kissan

HARRASTUKSET
kulttuuri yleisesti,
toimii myös
puistobluesin
vastuuhenkilönä

Motiivini

MIKÄ ON PARAS PALAUTE, JONKA OLET ESITYKSESTÄ SAANUT?

Eräs ystäväni sanoi kerran, että nyt hän tietää ja huomaa mikä on sinun juttusi.

MILLAISTA MUSIIKKIA ESITÄT ITSE MIELUITEN?

Helposti se kääntyy melankolisen, mollivoittoisen ja herkän musiikin suuntaan. Laulamista tykkään, mutta julkisesti en esiinny kuin ryhmässä. En ole juurikaan laulanut yksin. Enkä oikein usko, että niin tulisin jatkossakaan tekemään. Katsotaan, ei voi tietää.

MITENKÄS KARAOKE?

Juu ei. Ei ole minun juttuni. Olen ehkä kerran elämässäni laulanut julkisesti karaokea, siitäkin on varmaan 25 vuotta.

Some sylkee lokaa

Viha yritystä kohtaan ryöppyää sosiaalisessa mediassa usein työntekijän niskaan. Jos luet sinuun kohdistuvan vihaviestin, älä vastaa siihen.

teksti Virve Järvinen kuvitus Väinö Heinonen

On konduktöörin vika, kun juna myöhästyy. Koulunkäynninohjaaja on mäntti, jos lapsi saa kokeista nelosen. Ja kun vanhus saa sairauskohtauksen, se on surkean lähihoitajan vika.

Siellä se näkyy, työnantajan somekanavissa: asiaton törkypalautte. Vihaiset matkustajat, kiukkuiset vanhemmat ja huolestuneet omaiset heittävät julkisesti lokaa yksittäisen työntekijän niskaan.

Työntekijää suututtaa. Tekee mieli antaa takaisin samalla mitalla. Saahan sitä puolustautua?

- Saa, muttei kannata. Kiukkuisena ja stressaantuneena riitelystä ei seuraa hyvää, neuvoo kouluttaja, sosiaalisen median asiantuntija **Katleena Kortesus**.

Kortesus on joutunut useita kertoja nettitrollaamisen kohteeksi ja saanut somessa jopa tappouhkauksia. Hän neuvoo ottamaan tapahtuneeseen etäisyyttä ja katsomaan sitä ulkopuolisin silmin: joku häiriintynyt ihminen lähetti vihapostia konnarille, ohjaajalle tai hoitajalle - ei sinulle henkilökohtaisesti.

Somen pahanpuhujat ovat monesti syrjäytyneitä, moniongelmaisia ja katkeroituneita ihmisiä.

- Häiriköijän tavoitteena on herättää pelkoa, surua tai vihaa, eli siirtää oma ikävä tunteensa toiseen. Ellei hän onnistu tavoitteessaan, hän väsyä ja suuntaa vihansa toisalle.

Esimies hoitaa

Kun työntekijä saa työhön kohdistuvaa törkypalautetta somessa, hänen tulee ottaa kuvakaappaus palautteesta ja marssia esimiehen puolelle. Kyseessä on työhyvinvointiasia, jonka hoito kuuluu esimiehelle.

- Esimiehen tehtävä on kantaa murheet. Se näkyy hänen palkassaan, toteaa Kortesus.

Jos palautteessa mainitaan työntekijä nimeltä, esimiehen pitää ottaa yhteys kanavan ylläpitäjään ja vaatia poistamaan viesti. Mikäli työntekijä kokee, että hänen yksityisyyttään on loukattu, esimies ottaa yhteyttä poliisiin.

Kenenkään ei tarvitse vastata viestiin, joka sisältää solvauksia, alatyylisiä puhetta tai kiro sanoja. Ne ovat merkki siitä, että palaute on annettu tunnekuohun vallassa. Sen antaja voi olla asiasta myöhemmin eri mieltä.

- Törkypalautte tulee yleensä ihmisiltä, joiden viestit työpaikan viestintäyksikkö jo tunnistaa. Jos palaute kohdistuu järjestelmään tai yritykseen, viestintäyksikkö vastaa siihen.

Työtoveri tukee

Ihmiset ovat aina parjanneet toisiaan selän takana, mutta netti aikana perusteeton puhe leviää aiempaa huomattavasti laajemmalle.

Ennen kylän juorukello kertoi kuulumiset kahvipöydässä kuudelle kuulijalle. Nyt ilkiö saa äänensä kuuluviin mediassa, jolla on lukuisia lukijoita.

Ja toisin kuin ennen, tuskin kukaan tuntee henkilökohtaisesti pahanpuhujaa, eikä voi tietää, onko väitteissä oikeasti perää.

Useimmiten ei ole.

- Kannattaa muistaa, että palaute tulee oman heimon eli työyhteisön ulkopuolelta. Kyseessä on ulkoa tuleva yritys horjuttaa yksittäisen ihmisen turvallisuudentunnetta, tähdentää Katleena Kortesus.

Kun työntekijä seuraa työnantajan somekanavia, hän on tietenkin mitä ilmeisimmin sitoutunut työhönsä. Yksittäisellä työntekijällä ei kuitenkaan ole velvoitetta lukea somea.

Se kannattaa unohtaa, jos pelkää mielipahaa. Helppoa tämä tosin ei ole.

- Ihmisellä on tarve tietää, mitä muut hänestä ajattelevat. Tarvetta voi tyydyttää rakentavammin juttelemalla työtovereiden kanssa.

Itsetunto vahvistuu

Ikävässäkin palautteessa voi olla totuuden siemen.

Mitä jos olen oikeasti onneton konduktööri, kurja koulunkäynninohjaaja tai laiska lähihoitaja?

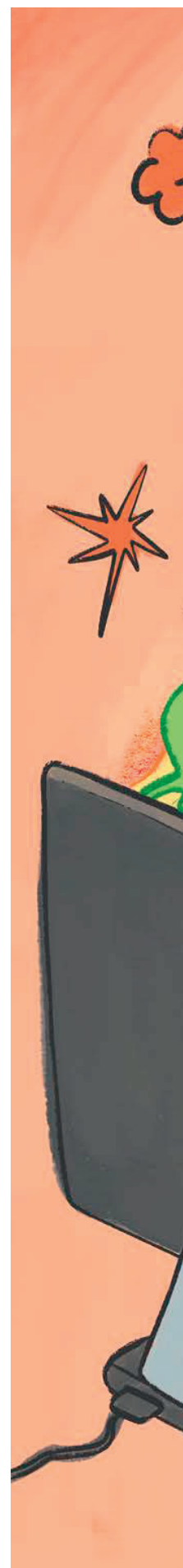
- Kun ammatillinen itsetunto on kohdallaan, ihminen pystyy myöntämään virheensä, mutta myös ohittamaan ne. Hän ei palaa niihin myöhemmin, vaikka ikävä palaute säilyy netissä, Kortesus sanoo.

Työnohjaus kohentaa ammatillista itsetuntoa. Itse luottamusta voidaan myös vahvistaa päivittäin työpaikalla pienillä teoilla.

- ”Kehu kaveri päivässä” käy ohjeeksi jokaiselle työpaikalle, eikä kehujen anto kuulu pelkästään esimiehelle.

Someen kannattaa kurkata silloin, kun työpaikalla on hyvä pohinä päällä ja työyhteisö on saanut yhdessä aikaan jotain hyvää.

- Myös hyvä kello kuuluu somessa kauas. Hyviä palautteita kannattaa hehkuttaa työyhteisössä ja vahvistaa sitä kautta ammatillista itsetuntoa. □

SUOMALAISET SOMESSA

61 %

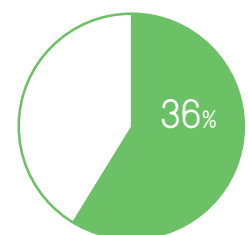
16–89-VUOTIAISTA
on seurannut jotain yhteisöpalvelua
viimeisen kolmen kuukauden aikana.

31 %

SEURAA YHTEISÖPALVELUA
jatkuvasti kirjautuneena tai
useasti päivässä.

93 %

16–24-VUOTIAISTA
ja 87 prosenttia 25–34-vuotiaista
käyttää jotakin yhteisöpalvelua.

**YHTEISÖPALVELUJEN
KÄYTTÄJISTÄ**
niiden seuraaminen liittyy työhön,
ammattiin tai liiketoimintaan.

Lähde: Väestön tieto- ja viestintä-
tekniikan käyttö 2018/Tilastokeskus

– Myös hyvä kello kuuluu somessa kauas.

Saa tuntua pahalta

Toisesta korvasta sisään, toisesta ulos. Somen törkypalautte tuntuu pahalta – samoin kuin se, että joku vähättelee palautteen herättämää mielipahaa.

– Ihmiset reagoivat näkemäänsä ja kuulemaansa eri tavoin. Yksi murehtii ikäviä asioita pidempään, kun toinen jo suuntaa eteenpäin. Jokaisella on oikeus tuntea ja kokea tilanteessa omalla tavallaan, työ- ja organisaatiopsykologi **Satu Kaski** painottaa.

Asioiden lakaiseminen maton alle on huono tapa käsitellä ikäviä tunteita. Ne pitää saada purkaa. Muuten ihminen voi kynnistyä, uupua ja menettää ammatillista itsetuntoaan.

– Ihmistä harvoin kaatavat tapahtumat, vaan tulkinnat niistä. Niin käy, jos alkaa itse uskoa, että kaikki palaute on totta.

Ikävän palautteen kokenut ihminen tarvitsee toisen ihmisen lohduttamaan. Hänen on saatava kuulla, ettei hänessä ole vikaa ihmisenä eikä työntekijänä.

Kaski neuvoo karttamaan somea, jos sieltä saa vain pahan mielen. Oman jaksamisen ja tuottavuuden kannalta on parempi hakeutua seuraan, joka korostaa onnistumisia epäonnistumisten sijaan.

– Kyky selviytyä vastoinkäymisistä kehittyy vain vastoinkäymisten kautta. Jos itsellä ei ole aiempaa kokemusta vastaavista tilanteista, kannattaa kysyä vinkkejä pidemmän työuran tehneiltä työtovereilta.

Kokeneet työtoverit tietävät, että niin pahasti pieleen mennyttä asiaa tai tilannetta ei ole, ettei sieltä löytyisi jotain hyvää. Vastaavista tilanteista on selvitty porukalla.

– Jos ikävä palaute vie yönunet ja alkaa tuntua jaksamisessa, kannattaa pyytää apua työterveyshuollosta. Kenenkään ei tarvitse jaksaa yksin.

LUE LISÄÄ motiivilehti.fi

KUN SOME VIHAA, työkaveri rakastaa. On tärkeää muistaa, että törkypalaute tulee oman työyhteisön ulkopuolelta.

RAATI

Mitä kesätyö opetti sinulle?

USEIMMAT MEISTÄ muistavat ensimmäisen kesätyöpaikkansa. Yksi kykki mansikkapellolla, toinen leikkasi nurmikoita ja kolmas pyöritteli jäätelöpalloja lippakioskilla. Kesäduunista sai taskurahaa ja toisinaan jopa kunnan tilin.

Mitä muuta ensimmäisestä kesätyöpaikasta jäi käteen? Omista kesätyökokemuksistaan kertoo kolme Finavian palveluksessa olevaa JHL:n jäsentä.

TULEEKO MIELEESI KYSYMYKSI,
jonka haluat esittää JHL:n jäsenille?
Lähetä se osoitteeseen motiiviraati@jhl.fi

JARI TURUNEN
ASEMATASOVALVOJA
TUUSULA

Aloitin työurani seitsemänvuotiaana mittakeppinä. Isä oli metsuri ja pidin mittaa, kun isäni karsi ja pätki puunrunkoja.

Toisen kesätyöni sain 15-vuotiaana vuonna 1977. Asuimme kuuden kerrostalon taloyhtiössä, jonka nurmikoita pääsin leikkaamaan. Lisäksi pesin saman yhtiön kaikki saunatilat.

Ennen armeijaa ehdin työskennellä vielä yhden kesän rakennusliikkeessä.

Kesätoisissa oli parasta, kun näki heti työnsä jäljen. Samaa ei voi sanoa kaikista nykypäivän töistä.

Lisäksi kesätyössä oppi ottamaan vastuuta ja ymmärtämään rahan arvon. Ensimmäisillä tienesteillä ostin itselleni fillarin.

SATU LAMMI
PALVELUVASTAAVA
PORI

Sain ensimmäisen kesätyöni silloiselta Posti- ja telelaitokselta, kun olin 15. Vuosi oli 1986.

Isäni toimi Telen Merikarvian pisteen puhelinasantajana, ja luulta-vasti siksi pääsin tuuraamaan sen siivojajaa. Aluksi pelotti, mutta sain hyvän perehdytyksen vakituiselta.

Olin samassa paikassa neljänä kesänä kuukauden kerrallaan. Tykkäsin. Siivouksen lisäksi sain tuurata toimiston puolella työskennelleen puhelinvaihteen lounastunnit.

Opin arvostamaan työtä, kaikkea työtä mutta erityisesti siivousta.

Muistan, että sain kuukauden työstä palkaksi 3 000 markkaa. Laitoin sen säästöön ja käytin myöhemmin ensimmäiseen etelänmatkaan poikakaverini kanssa.

Marjut Wallenius
ASEMATASOVALVOJA
VANTAA

Olin ensimmäisen kerran kesätyössä oman kylän kaapellolla Vantaan Ylästössä. Olin 12- tai 13-vuotias. Samalla pellolla kului yhteensä kolme kesää.

Työ oli kuokkimista, lannoittamista ja kitkemistä. Loppukesästä kerättiin kaalisato talteen.

Työ oli fyysisesti aika rankkaa ja selkä oli välillä jumissa.

Silti kesistä jäi hyvät muistot: Sain olla koko ajan ulkona ja höpöttaa kavereiden kanssa. Kenenkään ei tarvinnut kitkeä yksin. Kesken päivän saatettiin pulahtaa Vantaan-jokeen uimaan.

Perjantai oli palkkapäivä, ja silloin viljelijä laski jokaiselle rahat käteen. Ostin ensimmäisellä palkallani polkupyörän.

SE VIDEO
PÅ WEBBEN
motiv.fi

Skärgårdens sändebud

Lotta Söderlund var dålig på både finska och datorer. Men hon antog utmaningen och fick jobbet på naturum.

text Hellevi Raita foto Milla von Konow

Vi talar om gråsäl, men varför är den här då vit? Är det någon som kan förklara? frågar **Lotta Söderlund** och håller upp en mjukissäl.

Söderlund, 47, är föreståndare på Ekenäs naturum.

Verksamhetsklassen vid Seminarieskolan i Ekenäs är på besök. Klassen består av elever med specialbehov i årskurserna 2-9.

Någon sträcker ivrigt upp handen.

- Den har fått vinterpäls!

Söderlund lovar återkomma till mysteriet med den vita sälen senare och berättar att det finns olika stora sälar. Vissa är lika långa som **Liam** i klassen, andra lika långa som hon själv.

- Och så läste jag i en bok en gång om en pappasäl som var jättestor. Så här lång var den, säger Söderlund och mäter upp två och en halv meter med ett måttband.

”Det går att lära sig språk som vuxen”

JHL-medlemmen Lotta Söderlund är barnträdgårdslärare och pedagogie kandidat. När hon fick sin kandidatexamen jobbade hon på daghem i Ekenäs. Då blev det sparåtgärder och hon blev anvisad ett jobb som närvårdare. Det blev mer jobb för mindre lön så hon tog jobb som hyttvärdinna på Silja Europa. Det var ett inhopparjobb och gick inte så bra ihop med familjelivet. Ändå tvekade Söderlund att söka jobbet på naturum.

- Det förutsattes kunskaper i finska och användning av dator. Jag var dålig på finska och hade aldrig använt en dator. När jag började här stod en dator och blinkade.

Det var i mars 2001. Datorerna har Söderlund lärt sig att jobba med och hon säger att hon är ett levande exempel på att man kan lära sig finska också som vuxen. De finskspråkiga borde förstå att det också går att lära sig svenska, tycker hon.

- En gång önskade jag Hyvää loppua (gott slut) till en grupp när de gick. Jag sprang sedan ut på parkeringen och bad om ursäkt av gruppledaren.

Ekenäs naturum, som drivs av Forststyrelsen, ligger i ett saltmagasin från 1840-talet på kajen bredvid restaurang Knipan. Utställningen handlar om livet i Östersjön och i skärgården.

Mitt i utställningslokalen står en återgivning av fyren på Sundharun. Från loftet kan man gå in i fyren och spana ut över ett panorama över Finska viken i den yttersta skärgården. Besökarna kan leta efter främmande arter i en torr undervattensmiljö och bekanta sig med naturen i sumpmarken.

Söderlund har egen erfarenhet av skärgårdslivet eftersom hon och hennes syster tillbringade somrarna hos sin mormor

– Det är går att
lära sig språk
också som vuxen.

LOTTA SÖDERLUND välkomnar Julius Johansson och Nina Granström. Kundvagnen har täckts av sjötulpan i havet, berättar hon för Felicia Bredenberg (till vänster).

LOTTA SÖDERLUND säger att det känns tryggt att ha behörighet att jobba med barn och tror att framtiden kommer att ordna sig.

långt ute i skärgården som barn. Det var före moderniteter som elektricitet och rinnande vatten infördes. Hon har känt många gamla fiskare och kan berätta om deras liv.

- Jag känner mig stenålders när jag förklarar för barnen hur det var förr i världen.

Får göra det mesta själv

Förra året hade naturum 16 000 besökare. Söderlund säger att hon tar emot 50-60 grupper årligen. I år är naturum öppet endast på beställning utom en del av sommaren.

Eftersom Söderlund är den enda anställda måste hon sköta all byråkrati, hantera alla problem och planera verksamheten.

- Skruvdragaren är min bästa vän! Jag lägger upp hyllor och fixar och underhåller utställningen.

Hon har också hand om kundservicen i nationalparken.

Som enda anställd på Ekenäs naturum har hon fått lära sig sätta gränser för vilka uppdrag hon kan åta sig. Det är många som vill att naturum medverkar på deras evenemang. Nej har blivit det viktigaste ordet för henne.

- Jag har hållit på att gå i väggen. Det går lätt så när man tycker så mycket om sitt jobb. Jag vill ju att folk ska trivas.

Söderlund berättar att hon bytte till hemligt telefonnummer när folk ringde för att boka naturum på söndagskvällar. Ekenäsborna vill gärna prata om naturum var de än träffar henne.

- Jag har pratat om naturum när jag tvättat håret i simhallen. Lite privatliv kan man önska sig.

På fritiden varvar Söderlund ner med vattengymnastik och möbelpapetering. Semestern tillbringar hon i skärgården.

Oviss framtid

Ekenäsbornas engagemang syns också i att vädjan för att bevara naturum samlade 766 underskrifter. Naturums framtid blev hotad när Raseborgs stad planerade att höja hyran för saltmagasinet från 200 euro om året till 2 000 euro i månaden. Samtidigt har Forststyrelsen tryck på sig att spara pengar. Nu får naturum fortsätta till slutet av januari för den gamla hyran.

Lotta Söderlund vet ännu inte hur hennes arbetsbild ser ut efter januari nästa år. Hon hoppas få klarhet i frågan i höst.

- Jag får se vad livet erbjuder. Jag måste hitta något som jag brinner för och som har med barn att göra. Jag kan inte sitta bakom en dator dagarna i ända.

Kutarna är vita för att...

I auditoriet frågar eleverna om man kan rädda en säl som fastnat i fisknät genom att ge den fisk och om det går att ha sälar som husdjur.

- Sälar har väldigt vassa tänder och klor och de kan bli väldigt arga, svarar Söderlund.

- Och det skulle vara djurplågeri att ha dem som husdjur, inflikar en pojke.

Och hemligheten med den vita sälen?

- Kuten har vit päls som skyddar den när den är liten och rör sig på isen. När den blir större simmar den i vattnet och ligger på klippor. Då ger den gråa färgen bättre skydd. □

Kiusatusta tuli voimainen

Alina Tomnikov oli kiltti, herkkä ja syrjitty lapsi. Sitten hän löysi näyttämön.

teksti Tarja Västilä kuvat Vesa Tyni meikki Kira Muesa

T-paidassa lukee *Know your power*, tunne voimasi. **Alina Tomnikov**, 30, tuntee. Voima on kuljettanut hänet koko kansan tuntemaksi tähdeksi, elokuviin, teatterin lavalle ja tv-rooleihin maan rajojen ulkopuolelle asti.

Esteet ylittävän voimansa ansiosta hän on myös tänään helsinkiläisessä kahvilassa puhumassa rooleistaan. Niitä hänelle on kertynyt kolmekymppiseksi häikäisevä määrä.

Kuka olisi uskonut ujosta keravalaisytyöstä, että jonakin päivänä hän esiintyisi prinsessana suursarjassa - ja antaisi äänen itselleen Niiskuneidille? Ei ainakaan pieni Alina itse.

Jokainen haluaa olla hyväksyty

Alina Tomnikov vietti lapsuutensa Keravalla. Hänen isänsä on kotoisin Pietarista ja äitinsä Lapista. Sukunimen ja isän ulkonäön vuoksi lasta kiusattiin koulussa. Venäläiset olivat Keravalla 30 vuotta sitten harvinaisuus.

- En kokenut olevani erilainen, ja kiusaamisesta tuli hämillinen olo. Teatterikorkeakoulussa minulle sanottiin, että kantava voimani on omavaloisuus. Ehkä se auttoi jo tuolloin, Tomnikov tuumii.

Tomnikovin mukaan kiusaamisen taustalla on jotain, mitä sen ikäinen ei pysty ymmärtämään.

- Ihminen haluaa aina kuulua joukkoon ja kokea olevansa hyväksyty. Se on elintärkeää jaksamiselle ja itsetunnon.

Helpotuksen toi vaihto steinerkouluun. Etupulpetin tunnelisesta ja hiljaisesta työstä tuli reipas kolmasluokkalainen.

Kiusaamisesta on jäänyt muistijälki, joka vaikuttaa siihen, kuinka Tomnikov toimii työyhteisössä. Hän haluaa, että jokainen kokee kuuluvansa joukkoon eikä tunne sivullisuutta. Tomnikov kutsuu työyhteisöjä uusioperheikseen. Ne vaihtuvat tiuhaan, mutta tärkeintä on, että työperheessä on hyvä olla.

Ujosta vekarasta vapaaksi taiteilijaksi

Keravalaisessa Vekarateatterissa Tomnikov alkoi päästä ujoudestaan. Vaikka lavalle meno jännitti, estradilla hän oli täysin läsnä.

- Tunsin, että tätä maailmaa minä ymmärrän: voin olla vapaa, kertoa tarinoita ja käyttää mielikuvitusta. Se oli huikea tunne.

Vielä suurempi askel oli Teatterikorkeakoulu, johon Tomnikov pääsi ensi yrittämällä ylioppilasvuotenaan.

Ensimmäinen tv-rooli tuli 15 vuotta sitten, ja sen jälkeen tv-sarjoja on kertynyt toistakymmentä. Tomnikov on työskennellyt vapaana taiteilijana kuutisen vuotta. Suuren yleisön tietoisuuteen hän ponnahti pari vuotta sitten MTV3:n *Putouksessa*, huippusuositussa komediasarjassa, joka on rakennettu sketsihahmojen ympärille.

- Putous oli kuin kahdeksan viikon luokkaretki. Huimaa ponnistusta ei voinut ymmärtää ennen kuin oli jo kyydissä. Opin paljon itsestäni ja eniten rohkeudesta - siitä, että uskalltaa luottaa ideoihinsa ja kuunnella sisäistä ääntä. Kun usko itseensä, muutkin uskovat.

Jopa sataprosenttinen muumi

Uusi *Muumilaakso*-animaatiosarja on korkean profiilin tuotanto, jonka englanninkielisessä versiossa kuullaan muun muassa **Kate Winslet**iä. Suomenkielisessä *Muumilaaksossa* Niiskuneiti puhuu Alina Tomnikovin äänellä.

Yksi näyttelijän lapsuuden unelmista on käynyt toteen. Muumit ovat hitsanneet Tomnikovin perhettä aina yhteen.

- Minussa on kolmasosa muumia, hän sanoo.

- Isä opetteli suomea muumien avulla ja äidin kanssa pohdiskelin muumien viisauksia. Vieläkin heittelemme toisillemme muumisitaatteja.

Sarja on Tomnikovin mielestä rohkea kulttuuriteko, joka kunnioittaa **Tove Janssonin** alkuperäisiä tarinoita. Niiskuneitiä hän kuvailee uuden ajan optimistiseksi voimamimmiksi. Tämä pitää kauniista asioista ja pelkää olevansa luuseri, mutta pelastaa usein Muumipeikon kiipelistä.

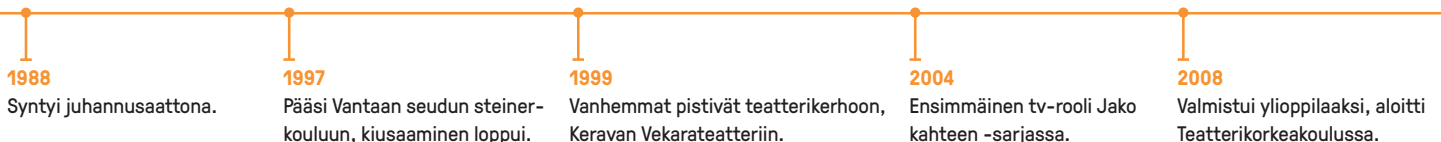
Dubbauskopissa pitää todella näytellä ja eläytyä. Tomnikov toteaa, että ääni on yksi ihmisen paljastavimmista ominaisuuksista. Arkielämän kolmasosamuumista tuli dubatessa sataprosenttinen Niiskuneiti.

Sikermä kahta kansaa

Venäläisestä taustastaan huolimatta Tomnikov ei halua tulla määriteltyksi.

- Olen vain tällainen! Ei minulla ole vastauksia kysymyksiin siitä, olenko suomalainen, venäläinen vai sikermä

AIKAJANA

KATSO
ALINAN
MUISTO
KESÄTYÖSTÄ
motivilehti.fi

*– Isä opetteli suomea
muumien avulla. Äidin
kanssa pohdiskelin
muumien viisauksia.*

– En kokenut olevani erilainen. Kiusaamisesta tuli hämillinen olo.

kumpaakin. Vanhempanikaan eivät edusta tiettyä tyyppiä. Piirteitä on varmasti molemmista kansalaisuuksista: kaipaen Pietariin ja toisenlaiseen kulttuuriin, mutta haluan asua Suomessa.

Tomnikoviin vetoaa hiljaisuus. Vetäytyminen itseseen on tärkeää. Ehkä hänessä on supisuomaista vaatimattomuus: hänen on vaikea olla ylpeä saavutuksistaan.

– En halua pitää turhaa melua itsestäni.

Taustatyö kuuluu asiaan

Alina idässä -ohjelmassa Tomnikov etsi slaavimaista niin juuriaan kuin mielenkiintoisia kohteita ja ihmisiä. Sarja syntyi hänen, tuotantoyhtiö Aito Median ja Ylen yhteisestä ideoinnista.

Mieleen jäi Slovenian luonto, puhtaus ja monimuotoisuus.

– Vaikutuksen tekivät itseni ikäiset nuoret naiset, jotka uskovat unelmiinsa ja toteuttavat niitä määrätietoisesti. Kaikki kohtaamiset toivat perspektiiviä ja pysäyttivät miettimään.

Taustatyö kuuluu näyttelijän ammattiin. Kun Alina Tomnikov näytteli sokeaa Donnaa samannimisessä, Cannesissa palkitussa sarjassa (2018), hän tutustui näkövammaisiin. *Syke*-draamasarjassa (2014–) hän muuntautui huumeidenkäyttäjäksi Jonnaksi. Roolia varten Tomnikov perehtyi narkomaanien elämään.

Hän on ollut mukana kymmenessä pitkässä elokuvassa sekä lyhytelokuvissa. Kahdeksasta ääniroolista yksi oli Tuhkimo, jona Tomnikov esiintyy myös kesällä Taaborinvuorella Nurmijärvellä.

– En ole tehnyt kesäteatteria pitkään aikaan.

Ohjaaja **Taavi Vartian** kanssa olen tehnyt useita tv-tuotantoja. Kun hän pyysi minua mukaan, ajattelin, että nyt on oikea aika pieneen mutta samalla suureen tarinaan.

Maailma on suljettava ulkopuolelle

Pienuudesta ei voi puhua, kun katse suunnataan itänaapurissa toteutettuun suurproduktioon.

Katariina Suuresta kertovassa *Ekaterina*-tv-sarjassa (2017) Tomnikov näytteli saksalaista prinsessa Wilhelminaa, joka nai Venäjän kruununperijän ja sai nimekseen Natalia Romanova.

– Rooliin haettiin venäjää ilman aksenttia puhuvaa näyttelijää, joka ei kuitenkaan ole venäläinen. Hahmo oli yksi haastavimmista draamarooleistani.

Tomnikov kuuli roolista sähköpostitse, teki koe-kuvaukset ja onnistui. Sarjasta tuli Venäjällä hitti.

Toisella kaudella Wilhelmina esiintyi vain muutamassa kohtauksessa ja lopuksi kuoli.

– Oli yllätys, kun minuun otettiin yhteyttä ja pyydettiin mukaan kolmanteen tuotantokauteen. Siinä roolihahmoni oli yksi päähenkilöistä, sillä ajassa palattiin taaksepäin.

Kolmatta kautta kuvattiin elokuusta helmikuulle. Isä oli apuna vanhan venäjän ja haastavien sanojen opettelussa.

– Välillä venäjä tuntui ihan kiinalta. Tankkasin repliikkejä kävelyllä: toppavaatteet päällä ja paperit kädessä elehdin ja opettelun rooliani. En pysty opettelemaan mitään kotona, usein istun kahvilassa teksti edessä, kädet lippana ja korvatulpat korvissa. Mumisen ääneen ja näytän urpolta.

Rooleja opetellessa maailma pitää sulkea ulkopuolelle, mutta näyttelijän työkaluina ovat mielikuvitus, keho ja kokemukset. Mielikuvitusta ruokkii edelleen lempiharrastus: lukeminen.

– Lapsena luin puussa. Sain eväitä korissa, joka hilattiin vinssillä ylös. Kirjallisuus auttaa myös reflektomaan omaa itseä. Nykyään en jaksa lukea vaan katson kokkiohjelmia, jos töitä on paljon ja emotionit pinnassa.

Keväällä Tomnikov oli kahden tv-sarjan kuvauksissa, tällä kertaa Suomessa.

– Lisäksi kehitän muutamaa uutta käsikirjoitusta. Kaikki tuntuu todella mielekkäältä juuri nyt.

Julkisuus kohtelee lempeästi

Tomnikovin mukaan näyttelijät ovat elämän lähettäjiä, jotka välittävät tarinoita eteenpäin. Hän ymmärtää julkisuuden kuuluvan työhön, vaikka se on vaatinut opettelemista.

– Ihmiset tulevat juttelemaan, mutta kohtaamiset ovat miellyttäviä. Vaalin yksityisyyttäni, mutta olen kiitollinen, että saan toteuttaa intohimoani kertoa tarinoita.

Esikuvat ovat siivittäneet lapsesta asti Tomnikovin matkaa. Vaikutuksen ovat tehneet muun muassa **Julia Roberts**, **George Clooney** ja **Milla Jovovich** Leeloon elokuvassa *Viides elementti* (1997). Leeloon punainen polkkatukka ja opinpolku maapallolla iskivät sieluun ja sydämeen.

Todellisia voimahahmoja siis. Ja nyt vahvuutensa löytänyt näyttelijä jakaa sitä myös muille.

– Jos yksikin ihminen saa voimaa, tuntee kuuluvansa joukkoon ja samaistuu tunteisiin ja kokemuksiin, esiintyjä on onnistunut. □

2010

Muutti yksin Helsinkiin.

2015

Nousi ensimmäisen kerran Kansallisteatterin lavalle *Töppöhörö*-näytelmässä.

2018

Sai ensimmäinen pääroolinsa palkitussa *Donna*-tv-sarjassa.

2018–19

Sai ensimmäisen ison roolinsa Venäjällä.

Motiivini

MITEN VENÄLÄISEN JA SUOMALAISEN TV-SARJAN KUVAUKSET EROAVAT TOISISTAAN?

Venäläinen tunnelma on kiihkeä, kovaääninen: halataan ja huudetaan. Suomessa on rauhallinen ilmapiiri, toiminta on tehokasta ja notkeaa. Kameran käydessä eroa ei ole.

MIKÄ ON LEMPIRUOKASI?

Olen hurahtelija, mutta tykkään perusjutuista. Sushi on vaikea laji, enkä välitä kastikkeista. Minut on kasvatettu vähäsuolaisella ruoalla. Padat, lihat ja makaronit maistuvat.

MIKÄ KIRJA SAA SINUT AHMIMAAN?

Rakastan dekkareita. Turvakirjoina ovat Harry Potterit. Isä aloitti sivistämiseni venäläisellä kirjallisuudella: luettu on!

ALINA TOMNIKOV
näyttelee freelance-
rina. Hänet kuvattiin
Helsingissä Café
Violassa.

VIIHDY VISULAHDDESSA! JHL:N VAUHOIKAS PERHEVIKONLOPPU! 7.6.-9.6.2019

EDUT JHL:N JÄSENKORTTIA NÄYTTÄMÄLLÄ

VISULAHTI-RANNEKKEET 7.-9.6.2019
HINTAAN 17 € (NORM 25€).

Ei minimiostorajoitusta. Rannekkeet voi ostaa suoraan Visulahden lipunmyyntipisteistä. Yli 20 rannekkeen tilaukset sähköpostilla osoitteesta info.visulahti@puuhagroup.com

RAVINTOLA KULKURIN BUFFET 7.-9.6.2019
12 € / AIKUINEN JA 8 € / ALLE 12-VUOTIAS LAPSI.

LEIRIITYMINEN 10 € / VRK

/ matkailuajoneuvo, matkailuperävaunu tai teltta + 4 € / hlö / vrk + sähkö 7 € / vrk.

LOMAKOTITALOT JA LEIRINTÄMÖKIT -10 %

Lomatalo 2 hlö 75 € / vrk | Lomatalo 4 hlö 100 € / vrk | Lomatalo 4 hlö saunalla 120 € / vrk
Lomatalo 6 hlö saunalla 145 € / vrk | Leirintämökki 50 € / vrk

JHL JULKITTEN JA
HYVINVOINTIALOJEN LIITTO

VISULAHTI

Alueelta

Yhdistysten ilmoituksia alueittain
tapahtumailmoitukset löytyvät m

Etelä-Suomi

Espoon kaupungintyön- tekijät/eläkeläiset JHL 197

- Kesäteatteria Turussa 3.8. klo 14
Perjantai on pahin - Freaky Friday
Disney -musikaali. Tarkempi lähtöaika
selviää myöhemmin. Hinta jäsen 35 €,
avec 69 €, sis. lounaan ja väliaika-
tarjoilun! Ilm. 10.6. mennessä
040 1711 482 miel. iltaisin 18-20
myös txt. Maksu 22.6. mennessä
yhd. tilille FI56 5723 8120 055 437.
- Elämysmatka - Presidenttien jalan-
jäljillä 3.9. Naantali-Louhisaari-Kulta-
ranta, koko päivän retki. Lähtöaika on
vielä avoin, ilm. myöhemmin. Hinta
jäsen 50 €, avec 95 €, sis. lounaan ja
kahvin. Ilm. 24.7. mennessä ja maksu
10.8. mennessä Irma 040 1711 482
mielellimmin iltaisin 18-20, myös txt.
Eläkeläisjaoksen tilinumero
FI56 5723 8120 0554 37.

Palvelukeskus-liikelaitos ja Palmia Oy:n henkilökunta JHL 210

Jäsenkokous 10.6. klo JHL:n toimi-
talolla, Sörnäisten rantatie 23, Helsinki.
Ilmoittautuminen 4.6. mennessä
jhl210sihteeri@gmail.com. Aiheena on
tuleva yhdistysmuutos. Kokouksessa
päätetään muutoksesta. Tarkoituksena
on, että JHL yhdistys 172 muutetaan
Palmia Oy:n henkilökunta JHL 172 ry:ksi
ja sinne siirtyvät kaikki JHL jäsenet
jotka työskentelevät Palmia Oy:ssä
sekä Palmia Palvelut Oy:ssä.

Rinnekodin henkilökunta JHL 598

Yhdistyksen loppukesän matka
Saarenmaalle Kuressaaren kaupunkiin
30.8-1.9. Lähtö klo 5.00. Bussikuljetus
Rinnekoti-Länsiterminaalille (lisämaksu)
Klo 7.30 lähtö Tallinnaan Länsi-
terminaali Tallink Star. Lisämaksusta
aamiaisen laivalla. Klo 9.30 saapumi-
nen Tallinnaan ja bussikuljetus sekä
lauttamatka Saarenmaalle. Saapumi-
nen Kuressaareen ja majoittuminen
hotelliin Spa Hotelli Ruutli***. Vapaata
ohjelmaa. Lauantai 31.8. Aamiaisen

. Kokous-, koulutus- ja
yös jhl.fi/tapahtumakalenteri.

hotellissa, opastettu kaupunkierros ja käynti Piispanlinnassa. Vapaata ohjelmaa. Sunnuntai 1.9. aamiaisen hotellissa, klo 12.00 huoneiden luovutus, bussikuljetus ja lauttamatka Tallinnaan. Saapuminen Tallinnaan iltapäivällä, klo 19.30. Lähtö Helsinkiin D-termiini Tallink Megastar. Lisämaksusta päivällinen laivalla. Klo 21.30 saapuminen Helsinkiin Länsitermiini. Bussikuljetus Rinnekotiin lisämaksusta. Matkan hinta 110 € ja ei jäsen ja avec 181 €. Lisämaksusta: ruokailut laivalla, buffetaamiaisen menomatkalla 12 €, buffetpäivällinen paluumatkalla 26 €. Kuljetus Rinnekoti-Länsitermiini-Rinnekoti 20 € (yksi suunta 10 €). Yhden hengen huone hotellissa 54 €. Ilm. ja lisät. 28.6. mennessä 050 3047 388 tai jani.rentola@rinnekoti.fi. Ilmoittautumisen yhteydessä mainitkaa mahdolliset lisämaksulliset palvelut, huonekaveritoivo ja mahdollinen Club One -kortin numero. Matkan toteutuminen edellyttää vähintään 30 osallistujaa. Etusija JHL 598 jäsenistöllä. Mukaana passi tai muu poliisin myöntämä virallinen henkilöilystodistus (ajokortti ei kelpaa). Lasku lähetetään ilmoittautumisen jälkeen. Eräpäivä 12.7.

Espoo JHL 869

Jäsenmatkan Itävallan Wieniin 21.-24.11. Ilm. 27.-28.8. verkossa espoojhl869.jhlyhdistys.fi/tapahtumat-ja-vapaa-aika olevan ohjeistuksen mukaan. Lähde mukaan!

Itä-Suomi

Ylä-Savon Sote JHL 698

Retki Hyrsylän Mutkaan ja Helsinkiin 14.-15.9. Tutustumme Aira Samulinin opastuksella Hyrsylän Mutkaan, yöpyminen Helsingissä, vapaata ohjelmaa. Lähtöpaikka, -aika ja tarkempi aikataulu ilmoitetaan myöhemmin. Hinta jäsen 75 €, ei jäsen 145 €. Hinta sis. kuljetuksen, majoituksen Hotelli Annan 2 hengen huoneissa ja hotelli-aamiaisen, pääsylipun Hyrsylän-mutkaan. Paikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä. Sit. ilm. 15.8

mennessä sutinenanne@gmail.com tai anu.roivainen@ylsavonsote.fi, 0440 212 913. Retki maksetaan yhd. tilille 30.8. mennessä Ylä-Savon Sote JHL 698 ry FI81 5157 8520 0155 64. Maksua ei tule suorittaa ennen ilmoittautumisaajan päättymistä! Tietoa retkestä myös verkkosivuilta ylsavonsotejhl698.jhlyhdistys.fi.

Kaakkois-Suomi

Raideammattilaisten osasto 9 JHL 1009

Matka Tallinnaan 13.-15.9. Ilm. 10.8. mennessä. Tied. ja ilmoittautumiset Heikki Sopanen 044 0131 339

Sisä-Suomi

Keski-Suomen hyvinvointialojen ammattilaiset 433

Matka Tuuriin 3.8. Lähtö klo 9 Harjulta, paluu takaisin n. 21. Hinta 5 € aikuinen, lapset ilmaiseksi. Ilm. 1.-19.7 välisenä aikana mielellään txt 044 9872 372. Lisää infoa tulossa lähempänä ajankohtaa!

Kunniajäsen

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:n hallitus kokouksessaan myöntänyt kunniajäsenyyden seuraaville

Riitta Jääskeläinen, yhd. 134, Lohja
Osmo Harjunieimi, yhd. 052, Kemi
Terttu Kangas, yhd. 052, Kemi
Meria Keränen, yhd. 052, Kemi

Ilmoitusten jättäminen

Yhdistysilmoitukset jätetään osoitteessa www.jhl.fi/toiminta/jarjestotoiminta/yhdistykset/laheta-tapahtuma

Mikäli haluat kokousilmoituksen lehteen, täytä lomakkeen kohta 3, jossa ruksaat kohdan ”Haluan tapahtuman myös Motiivi-lehteen”.

JHL-opisto

Ammatillisten opintopäivien tavoitteena on kannustaa jäseniä oman ammattitaidon lisäämiseen, laajentamiseen ja syventämiseen. Syksyllä opintopäiviä järjestetään muun muassa Rovaniemellä, Mikkeliissä ja Tampereella. Kaikki kurssit löydät koulutusoppaasta ja osoitteesta jhl.fi/koulutus

Sosiaali- ja terveysalojen opintopäivät, 2 pv, 28.-29.9., Rovaniemi

Sote-alojen opintopäivät on tarkoitettu Lapin, Oulun ja Kainuun alueiden sosiaali- ja terveysaloilla työskenteleville sekä alalle opiskeleville. Haku päättyy 24.8.

Ravitsemis- ja puhtausalojen opintopäivät, 2 pv, 3.-4.10., Mikkeli

Koulutus on tarkoitettu Kaakkois-, Itä- ja Sisä-Suomen alueiden ravitsemis- ja puhtausalojen ammattilaisille, yhdistelmätehtävissä työskenteleville ja aloille opiskeleville jäsenille. Haku päättyy 26.8.

Kasvatus- ja ohjausalojen opintopäivät, 2 pv, 19.-20.9., Tampere

Koulutus on tarkoitettu Sisä-Suomen alueen kasvatus- ja ohjausalojen jäsenille, erityisesti varhaiskasvattajille sekä koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajille. Haku päättyy 12.8.

Yhteistoiminnan peruskurssi, 5 pv, 30.9.-4.10., JHL-opisto

Kurssi on tarkoitettu henkilöstön edustajille. Kurssilla käsitellään yt-lakia ja opitaan keskeiset asiat yhteistoiminnan edellytyksistä ja menettelytavoista. Haku päättyy 26.8.

Henkilöstön edustajana työpaikan rakenteiden muuttuessa, 18.-20.9. (osa 1), 6.-8.11. (osa 2), JHL-opisto

Kurssi on tarkoitettu luottamusmiehille ja työsuojeluvaltuutetuille. Edellytyksenä on luottamusmiehen, työsuojelun tai yhteistoiminnan peruskurssin käyminen. Haku päättyy 12.8.

Pitäisikö palkkojen olla julkisia?

SUOMESSA EI OLE TAPANA udella toisten palkkoja. Pitäisikö palkoista oppia keskustelemaan rennommin vaikkapa työpaikan kahvitauoilla? Entä tulisiko yksityisen sektorin palkkasalaisuutta raottaa lainsäädännöllä?

Loppuraporttinsa maaliskuussa jättänyt kolmikantainen työryhmä ei päässyt palkka-avoimuuden lisäämisestä yksimielisyyteen. Työntekijäjärjestöt liputtivat laajemman avoimuuden puolesta, työnantajapuoli vastusti sitä.

Yhtä mieltä ryhmä oli siitä, että palkkausperusteiden nykyistä laajempi avaaminen lisäisi tasa-arvoa ja vähentäisi epäoikeudenmukaisuuden kokemuksia työpaikoilla. □

KEIDEN PALKAT OVAT JULKISIA?

Kuntien, kuntayhtymien ja valtion virkamiesten ja työntekijöiden palkat ovat julkisia. Niinpä kenellä tahansa on oikeus saada tiedot julkisella sektorilla työskentelevän virkamiehen tai työntekijän tehtäväkohtaisesta tai vaativuusryhmää vastaavasta palkasta, henkilökohtaisesta palkanosasta ja muusta mahdollisesta palkkauksen osasta sekä henkilön kokonaispalkasta.

KEIDEN PALKAT OVAT SALAISIA?

Yksityissektorilla palkka on työnantajan ja työntekijän välinen sopimus, joten palkkatiedot eivät ole julkisia. Jos työntekijä epäilee palkkasyrjintää, hän ei saa tietoonsa samaa tai samanarvoista työtä tekevän verrokin palkkaa ilman tämän suostumusta. Luottamusmies tai muu henkilöstön edustaja voi syrjintää epäilevän pyynnöstä saada nämä tiedot tasa-arvovaltuutetulta, kun epäilyyn on perusteltua aihetta.

KAVENTUISIVATKO TULOEROT?

Tuloerot, etenkin naisten ja miesten välinen palkkaero, on iso yhteiskunnallinen ongelma. Palkkatietojen mahdollisimman laaja julkisuus voisi kaventaa perusteettomia palkkaeroja, koska silloin palkkasyrjintää koskeva epäily olisi helpompi todistaa. Toisaalta silloin jouduttaisiin tinkimään nykyisenlaisesta yksityisydensuojasta. Asia jakaa niin kansalaisten kuin työmarkkinajärjestöjen mielipiteitä.

KERTOISITKO OMAN PALKKASI?

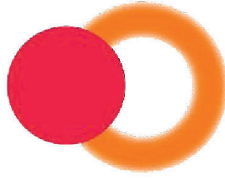
Suomessa omasta tai työkaverin palkasta puhumista vältellään. Peräpukamistakin avaudutaan mieluummin kuin tilinauhan sisällöstä. Esimiehen ja työkaverien palkat kuitenkin kiinnostavat. Johtuuko kursailu kateuden pelosta vai siitä, että rahasta puhuminen ei kuulu hyviin tapoihin? Ehkä kulttuuri on muuttumassa, sillä joissain ohjelmisto- ja pelialan yrityksissä kaikki tietävät toistensa palkat, myös pomon.

Kirsileena Nurmikolu
Päälouottamusmies JHL
Tampereen kaupunki

LUOTTAMUSMIEHET saavat työntekijöistä varsin kattavat palkkatiedot, mutta tietoa henkilökohtaisista lisistä työnantaja ei toimita. Tämä tuntuu hiukan kaksinaismoraalilta, koska kuntien palkkatiedot ovat periaatteessa julkisia. Toisaalta henkilökohtaisen lisän myöntämisperusteet ovat niin moninaiset, että niiden perusteella olisi vaikea osoittaa palkkasyrjintää. Palkoista tulee jäseniltä paljon yhteydenottoja, mutta todella harvoin on maksettu tessiä matalampaa palkkaa. Kyse on yleensä lisien myöhästymisestä tai maksamatta jäämisestä. Palkkalaskelma tulisi jokaisen työntekijän aina tarkistaa.

LUE LISÄÄ stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kolmikantainen-palkka-avoimuustyoryhma-julkaisi-loppuraporttinsa

Koulunkäynnin ohjaaja tai koulunkäyntiavustaja – jäätkö kesäksi työttömäksi tai lomautetuksi? Lue tämä!

Osa-aikatoiden sovittelu muuttui 1.4.2019 alkaen. Palkkatulo sovitellaan nyt sillä hakujaksolla, jolloin palkka maksetaan. Sovittelua ei enää määritä se, milloin osa-aikatyö on tehty, vaan palkanmaksupäivät muodostavat päivärahajaksolle sovittelu-perusteen.

Muista ilmoittautua TE-toimistoon työnhakijaksi ja täytä hakemus eWertti Nettikassassa!

- Jos olet hakenut jo työssä ollessasi soviteltua päivärahaa, lähetä hakemus edelleen hakurytmi mukaisesti kuukausittain
- Jos työttömyysjaksoa edeltävä työsi on ollut osa-aikaista, täytä ensimmäinen hakemus koko kesäkuulta, vaikka et olisi hakenut päivärahaa työssä ollessasi.
 - Jos kuitenkin ilmoittaudut työnhakijaksi vasta kesken kesäkuun, hae päivärahaa siitä lukien kun työnhakusi on voimassa kesäkuun loppuun asti.
- Jos jäät työttömäksi kokoaikatyöstä, lähetä ensimmäinen hakemus aikaisintaan noin kahden viikon kuluttua siten, että hakemus päättyy sunnuntaihin.
- Jos jaksolla on työpäiviä, merkitse työtunnit.
- Jos jaksolla on vuosilomapäiviä, merkitse ne hakemukseen.
 - Osa-aikatyön vuosilomapalkat sovitellaan jaksolla, jolle niiden maksupäivä osuu.
 - Kokoaikatyössä vuosiloman ajalta ei ole oikeutta päivärahaan.

Liitä mukaan palkkatiedot

- Vähintään 26 kalenteriviikolta ennen työttömyyttä, jos et ole aiemmin saanut päivärahaa
- Jos olet ollut työttömänä/lomautettuna edeltävän 26 viikon aikana, lähetä palkkatiedot tarkalleen jaksojen väliseltä ajalta.
- Toimita samalla myös palkkalaskelmakopiot kaikista palkoista, joiden maksupäivä osuu jakson ajalle.
 - Osa-aikatyön perus- ja vuosilomapalkat, lomarajat ja -korvaukset sovitellaan palkan maksupäivän mukaiselle päivärahajaksolle, vaikka olisit jaksolla kokonaan työtön ja vaikka tulo olisi ajalta, jolloin et ole ollut päivärahan hakijana.
 - Osa-aikatyön palkkoja, joiden maksupäivä on päivärahan hakua edeltävällä ajalla, ei huomioida.
- Jos teet jaksolla töitä, joiden palkka ei ole vielä maksussa hakujaksolla, tulee hakemuksen lisätiedoissa ilmoittaa tuleva palkanmaksupäivä.

Liitä mukaan myös muut tarpeelliset selvitykset

- kopio työ sopimuksesta (ellet ole toimittanut sitä jo aiemmin)
- todistus työn teon ja palkanmaksun keskeytyksen ajankohdasta
- lomautusilmoitus, jos sinut on lomautettu
- selvitys vuosiloman ajankohdasta, jos se osuu päivärahan hakujaksolle
- kopio sosiaalietuuspäätöksestä (esim. lasten kotihoidontuki)

- kopio viimeisimmästä vahvistetusta verotuspäätöksestä, jos sinulla on yritystoimintaa

Kun aloitat kokoaikatyön elokuussa:

- Hae päivärahaa työn alkamiseen asti ja ilmoita, että aloitat yli kahden viikon kokoaikatyön.
- Täyttä päivärahaa maksetaan työn alkuun asti (jos jaksolla ei ole muuta sovitteluperustetta).

Kun aloitat osa-aikatyön elokuussa:

- Jatka päivärahan hakemista kalenterikuukausittain.
- Elokuun osa-aikatyöpalkka sovitellaan tulona sillä hakujaksolla, jolloin se maksetaan:
 - Jos palkka maksetaan elokuussa, sovitellaan koko elokuu.
 - Jos palkka maksetaan syyskuussa, sovitellaan elokuun palkat vasta tuolloin ja elokuulta maksetaan täyttä päivärahaa.
- Jos et hae osa-aikatyön ajalta päivärahaa, on hyvä huomata muutama asia:
 - Jos elokuun palkanmaksupäivä osuu ajalle, jolta et enää hae päivärahaa, ei tuloa huomioida, ja elokuun alkupäivät maksetaan täytenä.
 - Jos elokuun palkat maksetaan vasta syyskuussa, kannattaa päivärahaa hakea koko elokuulta, vaikka tuolloin olisi jo työpäiviä.
 - Jos elokuussa ei ole lainkaan palkanmaksupäiviä, voidaan täyttää päivärahaa maksaa koko kuulta.

eWertti Nettikassa on sähköinen asiointipalvelu, jonka kautta voit lähettää hakemukset ja ilmoitukset työttömyyskassaan itsellesi parhaiten sopivana ajankohtana.

Julkisten ja hyvinvointialojen työttömyyskassa

Postiosoite: PL 100, 00531 Helsinki
Sähköposti: tkassa@jhl.fi

eEmeli Puhelinkassa päivystää kellon ympäri numerossa 010 190 300 ja henkilökohtaisesti maanantai-perjantai klo 9-14. eEmelissä saat ohjeita, voit tehdä kokonaan työttömän jatko-hakemuksen, sekä tiedustella maksupäivää ja käsittelytilannetta.

(Hinta kiinteästä verkosta soittaessa paikallisverkkomaksu ja matkapuhelinverkosta soittaessa oman operaattorin hinnoittelun mukaan)

MINÄ

Torilla tavataan

Jouni Forsman on tuttu näky Salon torilla, päivän aikana tulee moikattua kymmeniä - jos ei toisinaan satojakin ihmisiä. Torivalvojan työ sopii Forsmanille kuin nenä päähän, hän nauttii ulkoilmasta ja ihmisten parissa työskentelystä.

teksti ja kuva Saija Heinonen

JOUNI FORSMAN
syntynyt 1965

KOTIPAIKKA
Salo

AMMATTI
Torivalvoja

TYÖNANTAJA
Salon kaupunki

PERHE
vaimo, 3 lasta,
3 lastenlasta

HARRASTUKSET
luonnossa liikkuminen
ja valokuvaus, sali-
bandyvalmennus

120

torimyyjää
enimmillään
Salon torilla

10

työvuosia
Salon torilla

1

jäätelö
kahdessa
viikossa

4

kupillista
kahvia
päivässä

3

euroa
käteistä
lompakossa

5

kellonaika,
kun herää

2

paikkakuntaa,
joissa asunut:
Salo ja Turku

7

tuntia
työpäivän
pituus

70

kilometriä
kävelyä
työviikon
aikana

3

paria
vaelluskenkiä
kaapissa

– Tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus. Siinä kaksi torivalvojan tärkeää ominaisuutta.

LÄHIHOITAJA Liisa Tuomisen (oik.) laatima roolikartta perustuu Jacob Levy Morenon rooliteoriaan. Kuvassa myös Suursuon sairaalan saattohoito-osaston osastonhoitaja Paula Lagerstam.

Lähihoitajalla monta roolia saattohoidossa

Lähihoitajan koulutus antaa niukat eväät kuolevan potilaan kohtaamiseen ja hoitamiseen. Lähihoitaja Liisa Tuomisen laatima roolikartta auttaa hoitajia tunnistamaan oman osaamisensa ja sen puutteet saattohoidossa.

teksti ja kuva Ulla Puustinen

Kasvava kiinnostus kuolevien hyvää hoitoa kohtaan sai kouvolalaisen **Liisa Tuomisen** vaihtamaan pankki-alalta hoitotehtäviin. Hän valmistui lähihoitajaksi 55-vuotiaana vuonna 2011.

- Jossain vaiheessa harmittelin, miksi en opiskellut sairaanhoitajaksi, mutta en enää. Minun tehtäväni on olla potilaan lähellä, ja se rooli kuuluu nimenomaan lähihoitajalle.

Roolikartta arjen apuna

Osana vanhustyön erikoistumisopintoja Liisa Tuominen laati roolikartan, joka auttaa jäsentämään lähihoitajan työtä saattohoidossa.

- Päädyin kuuteen eri rooliin, kun olin ensin listannut tehtäväni saattohoito-osaston lähihoitajana. Jos jonkin rooleista ottaa pois minulta, käyn vajaalla.

Tuomisen mukaan lähihoitaja toimii seuraavissa rooleissa: elämän kunnioittaja, vuorovaikuttaja, kollega, palliatiivinen lähihoitaja, järjestelijä ja kuoleman kohtaaja.

Monen roolin osaaja

Kullakin roolilla on alarooleja, joihin sisältyy erilaisia hoidollisia ja muita tehtäviä.

- Palliatiivisena hoitajana lähihoitaja on niin lääkehoidon osaaja kuin lääkkeettömien hoitojen toteuttaja. Lisäksi hän hallitsee oirehoidon ja osaa huolehtia potilaan kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista.

Kuoleman kohtaajan roolissa hoitaja näkee kuoleman merkit, toimii emotionaalisena auttajana ja jäähyväisten mahdollistajana sekä omaisten tukijana.

- Saattohoidossa toimitaan moniammatillisena tiiminä, ja siksi myös kollegan rooli on keskeinen. On hyvä pysähtyä ja pohtia, millainen on työkaverina, Tuomisen kannustaa.

Osa rooleista voi olla heikosti kehittyneitä, osa sopivasti ja osa ylikehittyneitä.

- On luonnollista, että uutena saattohoitotyöhön osallistuva kokee olevansa epävarma ja pelkää virheitä. Toimintaympäristö on uusi, eikä hän tunne tapoja. Silloin rooli on heikosti kehittynyt, selittää Tuominen.

Kun hoitaja on kotonaan työssään, varma otteissaan ja hyväksyy myös virheensä, on rooli sopivasti kehittynyt.

Perehdytyksen työkalu

Liisa Tuominen on työskennellyt Suursuon sairaalan saattohoito-osastolla Helsingissä kaksi vuotta. Kaupunki ohjaa sinne erityistason saattohoitoa tarvitsevat potilaat.

Suursuon sairaalassa roolikartta aiotaan ottaa ahkeraan käyttöön. JHL:läinen osastonhoitaja **Paula Lagerstam** uskoo, että siitä on hyötyä uusia työntekijöitä palkattaessa.

- Karttaa tarkastelemalla voidaan yhdessä hakijan kanssa miettiä, millaisia taitoja rekrytoitavalla on ja millä tasolla hän missäkin roolissa on. Kartta toimii työkaluna myös uuden työntekijän perehdyttämisessä, Lagerstam sanoo.

Saattohoito-osastojen lisäksi karttaa voidaan käyttää hoivakodeissa ja kotihoidossa. Niissä se on erityisen tarpeellinen, sillä tulevaisuudessa saattohoito keskittyy entistä enemmän kotiin. □

Palliatiivista hoitoa noin 30 000:lle

Palliatiivinen ja saattohoito on osa julkista terveydenhuoltoa. Palliatiivinen tarkoittaa, että hoidossa keskitytään oireiden lievittämiseen ja potilaan elämänladun ylläpitämiseen.

Saattohoito on palliatiivisen hoidon viimeinen vaihe, jolloin kuolema on enää päivien tai viikkojen kysymys.

Suomessa kuolee vuosittain noin 50 000 ihmistä. Noin 30 000 heistä tarvitsee palliatiivista hoitoa ja hoivaa elämänsä loppuvaiheessa.

Kolmen portaan malli

Palliatiivinen ja saattohoito jaetaan kolmeen tasoon sen vaatuuksien mukaan:

Perustaso (A) edustavat kaikki terveydenhuollon yksiköt (tavalliset sairaalaosastot, hoivakodit yms.), jotka osallistuvat kuolevien potilaiden hoitoon. Myös kotihoidossa voidaan tarjota perustason saattohoitoa.

Erityistasolla (B) yksikkö on erikoistunut palliatiiviseen ja saattohoitoon. Henkilökunta on erikseen koulutettu tehtävään ja mitoitus täyttää kansainvälisen suosituksen (vähintään yksi hoitaja/sairaansija).

Vaativa erityistaso (C) tarkoittaa yliopistollisten sairaaloiden palliatiivisia keskuksia sekä Terhokodin kaltaisia saattohoitokoteja. Ne tarjoavat myös saattohoitokoulutusta muille terveydenhoidon ammattilaisille ja konsultoivat muita terveydenhuollon yksiköitä saattohoitoon liittyvissä kysymyksissä.

Uudet ohjeet 2021

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asettama asiantuntijatyöryhmä selvittää parhaillaan elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa, itsemääräämisoikeutta, saattohoitoa ja eutanasiaa (armokuolema) koskevaa sääntelyä.

Tavoitteena on parantaa palliatiivisen ja saattohoidon saatavuutta ja laatua koko maassa. Työryhmä jättää loppuraporttinsa kesäkuussa 2021.

LUE LISÄÄ
saattohoidosta
motiivilehti.fi

Ennen kaikkea ihminen

Elina Partanen syntyi vuonna 1988, mutta hänen elämänsä alkoi vasta 26 vuotta myöhemmin.

teksti Ulla Puustinen kuvat Paula Myöhänen

Sairaanhoitaja **Elina Partasen**, 30, ääni on hiukan matalampi kuin useimmilla naisilla. Muuten hän on moderni versio sisar hento valkoisesta.

Jos katsoo tarkkaan, voi Partasen kaulalla erottaa vaakasuoran arven. Se on muisto aataminomenasta - ajasta, jolloin muut pitivät häntä miehenä.

- Olen tehnyt paljon keikkaa kotihoidossa. Muutaman kerran asiakas on ihmetellyt, kumpikohan sie olet. Olen kehottanut tarkistamaan asian nimi-neulastani, jossa lukee Elina. Juuri sen enempiä asiasta ei ole tullut sanomista, hän kertoo.

Partanen kehuu vanhuksia avarakatseisiksi. Kerran hän sai lahjaksi asiakkaan kutomat sateenkaarisukat. Ne lämmittävät edelleen.

Myös työkaverit Mäntykankaan palvelukeskuksessa ja Kangasniemen kotihoidossa ovat suhtautuneet sukupuolensa korjanneeseen työntekijään kuin kehen tahansa kollegaan.

- Ihminen pitää ottaa vastaan ilman ennakkoluuloja, ihmisenä eikä minään erikoisuutena, sanoo **Maaret Tiihonen**, Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä Essoten palveluesimies.

Tehtiin iso numero

Aiemmin lähes joka työpaikalla oli vähintään yksi tamitamminen, jonka mielestä jääkiekkoilija ei voi olla homo. Nykyään seksuaalivähemmistöjen asema työelämässä on vakiintuneempi, mutta sukupuolivähemmistöt joutuvat herkästi syrjinnän kohteeksi.

Noin 60 prosenttia transnaisista ja -miehistä kertoo kokeneensa syrjintää työelämässä. Tämä käy ilmi Trase ry:n ja muiden seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen etujärjestöjen kyselytutkimuksesta (2016). Eniten syrjintää esiintyy pienillä Itä- ja Pohjois-Suomen paikkakunnilla.

Myös Partasella on kokemuksia syrjinnästä. Eräässä vammaisten hoitoon erikoistuneessa työyhteisössä esimies teki ison numeron siitä, mitä pukuhuonetta Partanen voisi käyttää. Lisäksi hänen terveystietojaan urkittiin.

Toisessa yksikössä ihmeteltiin, miten Partasen kanssa pitäisi menetellä henkilöstön saunaillassa.

- Ei minulta edes kysytty, haluanko osallistua. Toisinaan on kyse neuvottomuudesta, toisinaan ennakkoluuloista transihmisiä kohtaan. Kummassakin tapauksessa kannattaisi keskustella asianomaisen kanssa, hän huomauttaa.

Partasen kummallisin kokemus liittyy kunnallispolitiikkaan. Viime vaaleissa hänet valittiin Kangasniemen vihreiden varavaltuutetuksi ja hän sai kaksi lautakuntapaikkaa. Sen jälkeen paikkakunnalla virisi keskustelu siitä, kumpaan sukupuolikiintiöön hänet laskettaisiin, miehiin vai naisiin.

- Olin siinä vaiheessa käynyt läpi sukupuolenkorjausprosessin ja olin lainkin mukaan nainen.

Tätä nykyä Partanen asuu Pieksämäellä ja käy töissä naapurikunnassa Kangasniemellä. Syy muuttoon oli väkivallan uhka, jonka kohteeksi hän transsukupuolisuuden takia joutui.

Pitkä parta ja nahkaliivit

Elina Partanen syntyi ja varttui Uudellamaalla. Lapsuudesta ja nuoruudesta ei ole paljon hyvää kerrottavaa. Niinpä hän enimmäkseen vaikenee siitä elämänvaiheesta.

Istestään Partanen on valmis kertomaan, vaikka ei viihdykään julkisuudessa.

- Kerron tarinani ainoastaan siksi, että en halua kenenkään nuoren olevan niin yksin ja ymmällään sukupuoli-identiteettinsä kanssa kuin minä olin.

Sairaanhoitajana Partanen kokee tehtäväkseen valistaa transsukupuolisuudesta muita terveydenhuollon ammattilaisia. Niinpä hän toimii kokemusasiantuntijana ja kouluttaa lähi- ja sairaanhoitajia transsukupuolisten asiakkaiden kohtaamiseen.

- Koin kehoni vieraaksi jo aika varhaisessa vaiheessa, mutta minulla ei ollut nimeä epä-määräiselle ahdistukselle. Tiesin, että jokin oli vinossa, mutta en osannut sanoittaa sitä mitenkään.

Murrosiässä ristiriita ulkoisen olemuksen ja sisäisen kokemuksen välillä oli raastava ja paha olo päivittäistä. Koulukiusatuksi tuleminen ei helpottanut tilannetta.

TRANSUKUPUOLINEN Elina Partanen on otettu hyvin vastaan Palvelukeskus Mäntykankaassa ja Kangasniemen kotihoitossa. Kuvassa myös sairaanhoitajat Jenni Nykänen (vas.) ja Minna Hokkanen.

ELINA PARTANEN toimii kokemus-
asiantuntijana ja kouluttaa lähi- ja
sairaanhoitajia kohtaamaan trans-
sukupuolisen asiakkaan.

– Koin kehoni vieraaksi jo varhain, mutta minulla ei ollut nimeä sille.

SUKUPOULIVÄHEMMISTÖJEN SYRJINTÄ TYÖELÄMÄSSÄ

Moniko koki/ei kokenut syrjintää?	Miten syrjintä ilmeni?
25,9 % koki trans-taustan vahuudeksi työhauussa	12,3 %: vaivautunut ilmapiiri
29,6 % koki esimiehen tukevan	12,3 %: haukkuminen ja nimittely
43,2 % ei kokenut työkavereiden syrjintää	9,9 %: yritettiin estää mielekkäät työtehtävät
29,3 % koki syrjintää työhauussa	9,9 %: yritettiin erottaa
38,3 % koki työkavereiden syrjivän	6,2 %: yritettiin eristää muista
34,6 % koki esimiehen syrjivän	

Lähde: Trasek (2016)

Lapsuuden haave sairaanhoitajaksi opiskelusta jäi, koska vanhemmat painostivat Partasta koulutautumaan it-alalle. Muutenkin hän tehosti maskuliinisia piirteitään: parturoi itsensä kaljuksi, kasvatti pitkän parran, pukeutui nahkaliiveihin eikä välittänyt vähääkään itsestään.

- Niin sisäisesti hajalla oleva ihminen menettelee. Lisäksi perustin it-alan yrityksen ja tein hulluna töitä.

Mustetahroja on tuijoteltu

Totaalinen stoppi tuli 2010-luvun alussa. Partanen hakeutui tutkimuksiin Tampereen yliopistollisen sairaalan TAYSin trans-poliklinikalle.

- Siinä vaiheessa minulla ei ollut enää vaihtoehtoa. Oli pakko saada apua.

Helppoa se ei ollut. Ensinnäkään trans-polille ei noin vain marssita sisään.

- Tarvitaan lähete. Sain sen vasta kolmannelta lääkäriltä, vaikka lain mukaan lähete on annettava, jos potilas sitä vaatii.

Suomessa noin 800 ihmistä hakeutuu vuosittain sukupuoli-identiteetin ristiriitaan liittyviin tutkimuksiin. Noin 300-400 aloittaa varsinaiset korjaushoidot.

Tutkimukset ja hoidot on keskitetty TAYSin ja Helsingin yliopistollisen keskussairaalan HYKSin trans-poliklinikoille. Jonot kumpaankin ovat pitkät.

Lisäksi hoidon aloittaminen edellyttää täysikäisyyttä ja noin vuoden kestäväää tutkimus- ja arviointijaksoa. Sen aikana psykiatrian erikoislääkäri, psykologi, sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä arvioivat, onko kyseessä diagnostiset kriteerit täyttävä transsukupuolisuus eikä jokin psykiatrinen häiriö tai tilapäinen päähänpisto.

- Kävin Tampereella haastatteluissa ja tutkimuksissa muutaman kuukauden välein. Mustetahroja on tullut tuijoteltua, kuittaa Partanen.

Tutkimusjakson aikana hänen odotettiin noudattavan oikeaksi kokemansa sukupuolen pukeutumis- ja käyttäytymiskoodeja. Eräänkin kerran Partanen tälläytyi poliklinikakäyntiä varten hameeseen, vaikka viihtyy paljon paremmin housuissa.

- Yhdellä käynnillä sain huomautuksen maiharien käytöstä. Ne eivät olleet lääkärin mielestä tarpeeksi naiselliset.

Hormonit tehosivat

Hoitojakson lopussa käydään läpi johtopäätökset. Tässä vaiheessa osa korjausta halunneista karsiutuu, mutta he voivat käynnistää haun myöhemmin uudelleen.

Enemmistö saa diagnoosin ensimmäisellä kerralla, ja heille laaditaan yksilöllinen hoitosuunnitelma. Sen jälkeen voi saada lähetteen lapsettomuus- ja hormonihoitopoliklinikalle hormonihoitojen aloittamista varten.

- Siellä minä istuin lapsettomuushoitoihin tulleen ja jo raskaana olevien naisten keskellä, Elina Partanen muistelee.

Hormonit tehosivat, ja runsaassa vuodessa hänen ulkonäkönsä muuttui naisellisemmäksi.

- Rintojen kasvaminen tuntui ihan mahtavalta. Nuorena olin katsellut Elloksen kuvastosta rinta-

liivejä ja nyt menin erikoisliikkeeseen ostamaan omat. Myyjä ymmärsi, mistä oli kyse, suhtautui asiallisesti ja osasi neuvoa. Pisteet hänelle!

Hormonihoitojen lisäksi Partanen on saanut puheterapiaa, jotta äänenkäyttö muuttuisi feminiinemmäksi. Äänihuulikirurgiaa hän ei halunnut, koska siihen sisältyy riskejä.

Parrankasvu tyrehtyi laserhoidolla ja neulaepilaatiolla.

- Ensin kymmenen kerran laserhoito, jonka jälkeen poltettiin kuumalla neulalla karva kerrallaan pois. Ei kivaa.

Juridiikka irti hoidoista

Sukupuolen juridinen korjaaminen on oma lukunsa. Uuden henkilötunnuksen saaminen vaatii sekä TAYSin että HYKSin psykiatrien lausunnot. Lisäksi henkilö tarvitsee lääkärintodistuksen siitä, että hänet on steriloitu tai hän on muusta syystä lisääntymiskyvytön.

Partasen omat kokemukset Tampereen transpoliklinikan tutkimus- ja arviointijaksolta ja terveydenhuollosta laajemminkin ovat tehneet hänestä transaktivistin. Hän kritisoi transsukupuolisuuden diagnosointimenettelyä ja sukupuolen juridista vahvistamista jäykäksi, turhauttavaksi ja nöyryyttäväksi.

- Etenkin lisääntymiskyvyttömyyden vaatimus loukkaa ihmisarvoa. Tämän on todennut myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuin.

Partanen erottaisi sukupuolen juridisen vahvistamisen kehon korjaushoidosta. Se hyödyttäisi niin potilasta kuin terveydenhuoltojärjestelmää, jolle tutkimukset ja hoidot kuuluvat.

- Jos henkilö saisi identiteettiään vastaavan henkilötunnuksen joustavasti, hänen ei tarvitsisi altistua vuosia kestäville lääketieteellisille tutkimuksille. Myös sukupuoliristiriidasta johtuva dysforia (paha olo) saattaisi helpottua, eikä henkilö kokisi niin suurta tarvetta vaativammille hoidoille.

Muut edellä, Suomi perässä

Partasen mielestä Suomi voisi ottaa mallia Norjasta, jossa yli 16-vuotiaat voivat vahvistaa juridisen sukupuolensa omalla ilmoituksella. Ei tarvita psykiatriin diagnoosia, hormonihoitoja tai sterilointia. 6-16-vuotialta laki vaatii vanhempien luvan.

Myös Tanskassa sukupuolen juridinen muuttaminen on ilmoitusasia. Siellä ikäraja on 18 vuotta.

Suomi on ainoa Pohjoismaa, joka vaatii sukupuolen juridiseen korjaukseen ryhtyvältä todistuksen lisääntymiskyvyttömyydestä - tai hänen sterilointiaan. Ruotsissa sterilointivaatimus poistui laista 2013. Ennen sitä pakkosteriloiduilla transihmisillä on mahdollisuus hakea valtiolta taloudellista korvausta.

- Suomi tulee tässäkin asiassa vuosikymmenen tai kaksi perässä, sanoo Partanen.

Häntä harmittaa myös se, että suomalainen terveydenhoito suhtautuu nuivasti murrosiän puhkeamista viivästyttäviin hormoniblokkereihin.

- Lääkärin määräämää blokkerihoito tarjoaisi mieltämisikäkaa sukupuolensa kyseenalaistaville nuorille.

– *Elämä omana itsenäni, Elinana, alkoi 2014.*

Ymmärrys ja tuki tarpeen

Enemmistö ihmisistä on cissukupuolisia, eli he kokevat sukupuoli-identiteettinsä vastaavan syntymässä määriteltyä sukupuolta. Silti esimerkiksi Euroopassa on Amnesty Internationalin mukaan 1,5 miljoonaa ihmistä, jotka eivät koe näin. He ovat joko trans-, inter- tai muunsukupuolisia.

Suomessa 5,6 prosenttia kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista kokee sukupuolensa muuksi kuin selkeästi tytöksi tai pojaksi. Asia selviää Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n kouluterveyskyselystä (2017). Toisin sanoen 30 oppilaan luokassa on pari oppilasta, joita sukupuoli-identiteetti askarruttaa.

- Juuri tuossa elämänvaiheessa olisin tarvinnut aikuista, joka ymmärtää mistä on kyse, Partanen sanoo.

Myös sukupuolenkorjaukseen ryhtyvää kaipaava tukea.

- Korjausprosessi on niin raskas, että kukaan ei selviä siitä yksin. Jos tukijoita ei löydy perhepiiristä, niin sitten muista läheisistä.

Partanen on saanut niin henkistä tukea kuin käytännön apua ystäviltaan. Toisinaan ymmärrystä on löytynyt yllättäviltä tahoilta, esimerkiksi TE-toimiston virkailijalta.

- Olin juuri aloittamassa sukupuolenkorjaushoitoja ja vaihtamassa alaa ja ammattia. TE-toimiston virkailija ymmärsi yskän ja ohjasi minut ammatinvalinta-

Sanasto haltuun

BINÄÄRINEN SUKUPUOLIKÄSITYS tarkoittaa näkemystä, jonka mukaan olisi vain kaksi sukupuolta, naiset ja miehet. Käsitys ei ota huomioon sukupuolten koko kirjoa.

CISSUKUPOULINEN kokee sukupuoli-identiteettinsä vastaavan hänelle syntymässä määriteltyä sukupuolta. Enemmistö kuuluu tähän ryhmään.

INTERSUKUPOULISTA ihmistä ei pystytä tulkitsemaan mieheksi tai naiseksi fyysisten ominaisuuksien, esimerkiksi sukuelinten tai kromosomien, perusteella.

MUUNSUKUPOULINEN ei koe olevansa nainen tai mies, vaan sukupuoleton, sukupuolirajat ylittävä, niiden ulkopuolella oleva tai monisukupuolinen.

TRANSUKUPOULINEN on henkilö, jonka sukupuoli ei vastaa hänelle syntymässä määriteltyä juridista sukupuolta. Transsukupuolisen henkilön identiteetti voi olla nainen, mies, muunsukupuolinen tai transsukupuolinen.

TRANSVESTIITTI on henkilö, jolla on tarve eläytyä eri sukupuoliin esimerkiksi pukeutumalla tai muuttamalla ääntään. Hänelle on tärkeää tulla kohdatuksi siinä sukupuolella, jona hän kulloinkin esiintyy. Sukupuolen ilmaiseminen ei kuitenkaan liity henkilön identiteettiin, kuten transsukupuolisilla.

Lähde: THL

Kehitä osaamistasi, opiskele uutta!

Avoimen yliopiston opinnot sopivat tutkintoon tähtääville, ammatillisen osaamisen kehittämiseen ja kaikille kiinnostuneille. Poimintoja ensi syksyn ja kevään opinnoista:

Lääke- ja terveystieteelliset opinnot

- > Gerontologian perusopinnot 25 op, Ikääntyneiden sairaudet ja hyvä läikehoito 5 op ym. opintojaksuja, myös useissa opistoissa
- > Hoitotieteen aineopinnot 35 op, myös Helsingin aikuisopistossa
- > Varhaiset elintavat, ravitseminen ja terveys 3 op
- > Stressilääketiede 3 op, asiantuntijaluennot verkon kautta opistoille
- > Sote-akatemia: Uudistuvan sosiaali- ja terveydenhuollon perusteet 25 op

Yhteiskuntatieteelliset opinnot

- > Sosiaalityön perusopinnot 25 op, aineopinnot 35 op
- > Psykologian perusopinnot 25 op, aineopinnot 35 op, Terveiden ja mielenterveyden psykologian perusteet 5 op ym. verkko-opinnot
- > Monikulttuurisuus-opintokokonaisuus 25 op verkko-opinnot ja monimuoto-opinnot mm. Hämeen kesäyliopistossa

Humanistiset ja kasvatustieteelliset opinnot

- > Kasvatustieteen perusopinnot 25 op, aineopinnot 35 op, Kehitys- ja kasvatustieteiden psykologia 4 op ym., useissa opistoissa ja verkko-opintoina
- > Aikuiskasvatustieteen perusopinnot 25 op, verkko-opinnot
- > Erityispedagogiikan perusopinnot 25 op, Erityispedagogiikan perusteet 7 op ym. verkko-opinnot
- > Asklepios-ohjelma: Kulttuurin ja terveyden tutkimuksen opintokokonaisuus 17 op tai jaksuja esim. Taide, terveys ja hyvinvointi 3 op, myös verkko-opinnot
- > Mediakasvatus 5 op verkko-opinnot
- > Luovan kirjoittamisen perusopinnot 25 op, aineopinnot 35 op

Luonnontieteiden ja tekniikan opinnot

- > Ympäristötieteen perusopinnot 25 op, Ympäristö ja yhteiskunta 5 op, Maailmanlaajuiset ympäristöongelmat 5 op ym. verkko-opinnot
- > Maantieteen perusopinnot 25 op, Klimatologia 3 op ym. verkko-opinnot
- > Biologian, kemian ym. luonnontieteiden kurseja
- > Tietojenkäsittelytieteen perusopinnot 23 op, verkko-opinnot
- > Ohjelmointiin keskittyvät opinnot 18 op, verkko-opinnot

Kauppateolliset ja oikeustieteelliset opinnot

- > Johdatus oikeustieteeseen 2 op, verkko-opinnot, myös muita opintoja
- > Turun kauppakorkeakoulun opintoja: Johtaminen ja organisointi, Laskentatoimi ja rahoitus, Markkinointi, Yrittäjyys, Taloustiede, Toimitusketjujen johtaminen ym., myös Porin yksikössä ja opistoissa
- > Tulevaisuudentutkimuksen opintokokonaisuus 25 op
- > Tulevaisuusohjauksen opintokokonaisuus 15 op

Opintoja Turussa ja Porissa sekä kesäyliopistoissa, kansalais- ja kansanopistoissa eri puolilla Suomea. Verkko-opintoja etäopiskeluna. Tutustu ja kysy lisää! Puh. 040 867 6746, avoin@utu.fi

psykologille. Pääsin työkokeiluun ja alkuaskeleet hoitoalan työpaikoilla sujuivat tuetusti.

Kiitoksen ansaitsee myös Pieksämäen Diakonia-ammattikorkeakoulun henkilökunta. Se osasi suhtautua korjausprosessia läpikäyvään sairaanhoitajaopiskelijaan ymmärtävästi ja kannustavasti.

- Olin ensimmäinen transsukupuolinen koulussa, enkä mikään helppo tapaus.

Syrjitty vähemmistö

Transsukupuoliset on niin meillä kuin maailmalla syrjitty vähemmistö. Mistä he haaveilevat? Perusoikeuksien toteutumisesta, mistäpä muustakaan.

- Että ihmisoikeudet koskisivat kaikkia, myös sukupuoli-vähemmistöjä. Ja että sukupuoli ei määrittäisi niin vahvasti sitä mitä olemme, vaan olisimme ensi sijassa ihmisiä ja vasta sitten miehiä, naisia tai jotain muuta, mietti Elina Partanen.

Edistystä on tapahtunut, mutta tuskastuttavan hitaasti. Enää julkisessa sanassa ei puhuta vain naisista ja miehistä, vaan trans- ja muunsukupuoliset ovat vakiintuneet kielenkäyttöön.

Myös sukupuolineutraalit pukuhuoneet ja wc-tilat ovat vähitellen yleistyneet. Pääkaupunkiseudun kirjastokorttia hakiessa voi sukupuolta kysyttäessä rastittaa muu tai jättää kohdan rasti-tamatta. Tämä tuli mahdolliseksi pari vuotta sitten.

Silti sukupuolenkorjausprosessia läpikäyvä joutuu kiusallisiin tilanteisiin, kun ajokortin tai passin sukupuolimerkintä ja henkilötunnus eivät vastaa muuttunutta ulkonäköä.

Juuri nyt kaikki hyvin

Vuonna 2014 Partanen ryhtyi käyttämään Facebook-profiilissaan Elina-nimeä. Siitä lähtien hän on elänyt identiteettiään myöten omaa elämää. Henkilötunnuksensa hän korjasi pari vuotta myöhemmin.

- Olen onnellinen ja tasapainoinen, vaikka aina ei helppoa olekaan. Viiteentoista vuoteen minulla ei ollut itsetuntoa, ja kestää aikansa ennen kuin siitä toipuu, hän sanoo.

Tyypillinen transsukupuolisuuteen liitetty väärinkäsitys on, että sukupuolenkorjaukseen sisältyy väistämättä sukuelin- ja muuta kirurgiaa. Näin ei ole, sillä monille riittää sukupuolen juridinen korjaaminen ja mahdollisesti hormonihoitot.

- Ulkonäkö on hyvin pieni osa ihmistä. Tärkeintä on sosiaalinen, psyykinen ja henkinen kasvu omaksi oikeaksi itseksi.

Jotkut korjausprosessin läpikäyneet vaikenevat menneisyydestään. Partanen on valinnut transnaisen identiteetin ja on avoimesti sitä mitä on. Silti hänkin jännittää uuden ihmisen kohdatessaan, millainen on vastaanotto.

- Traumakertymä on melkoinen. Silti tämä polku on ollut kaiken vaivan, pettymysten ja kivun arvoinen.

Partasta hymyilyttää, ja syynä on muikin kuin alkukesän aurinko. Nyt kolmikymmppisenä hän on ensimmäistä kertaa elämässään rakastunut. □

TRANSTUKIPISTE NEUVOO JA AUTTAA

Jos sukupuoleen liittyvät kysymykset askarruttavat, voi kääntyä Transtukupiستن puoleen. Se on sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, joka neuvoo ja auttaa niin tavallisia kansalaisia kuin terveydenhoidon ja sosiaalityön ammattilaisia.

LISÄTIETOA transtukupiste.fi

Sinä olet siellä.

AIKAKAUSMEDIA

Aikakausmedioihin uppoudutaan. Ne kuljettavat lukijan toiseen maailmaan. Niitä luetaan keskittyneesti ja usein. Myös mainoksia. Lisätietoja aikkarimainonnasta: aikakausmedia.fi/sinaoletsiella

Motiv

HUR BLEV DU UNGDOMSLEDARE?

Jag har examen som ungdomsledare men jobbade inom handeln till 2015 då min dotter föddes. Då ville jag jobba med något viktigt och fick en plats på ungdomstjänsterna.

VAD ÄR DET BÄSTA MED UNGDOMSARBETE?

Det är när jag känner att jag kommit på djupet med någon och direkt får feedback. Jag tycker också det är väldigt viktigt att förstärka ungdomarnas ställning.

HUR BLEV DU FACKLIGT ENGAGERAD?

Det kom med modersmjölken. Mamma sa att oberoende av vad du gör ska du vara med i facket. Sedan jag gick med i kommunalpolitiken har jag blivit mer aktiv inom JHL.

Modellplan ger en glimt av frihet

text Hellevi Raita foto Tomi Hirvinen

JAG BÖRJADE FLYGA MODELLPLAN så fort jag började tjäna egen lön i början av 2000-talet. Jag hade drömt om det sedan jag var liten och såg någon flyga ett modellflygplan ute på en åker. Då hade jag inte råd med en så dyr leksak.

Man brukar börja i modellflygklubben när man går i trean eller fyran. Jag var lite på 20 år när jag kom in och undrade vad jag ska börja flyga med. De vuxna karlarna i föreningen tog varmhjärtat emot mig och hjälpte till på bästa möjliga sätt.

Det första planet jag skaffade var ett träningsflygplan. Det hade en spännvidd på ungefär två meter mellan vingspetsarna, men det hade en alltför tung motor. Det flög helt fint, men det blev tråkigt ganska snabbt. Man kunde flyga en loop och några andra konstflygningstrick. Men jag är inte intresserad av konstflygning. Jag vill njuta och ta det lugnt och se när planet flyger högt där uppe någonstans. Därför riktade jag mig in på segelmodeller och friflygning, där man inte kan styra planet alls.

Inomhus flyger jag friflygande gummimotordrivna modeller. De är små och sköra. Om man lyckas riktigt bra väger de 1,5 gram. Det lättaste jag har byggt väger 4 gram. Inomhusmodellerna flyger man till exempel i gymnastiksalen.

NU FLYGER JAG EN SEGELMODELL med två meters spännvidd. Jag drar upp den med en lina på 100 meter. Och så bygger jag en friflygande elmotormodell.

Det bästa med att flyga när man byggt planet själv är att man klarat av att bygga ett plan som flyger rakt och fint. Och när jag flyger segelmodeller som inte har någon motor gäller det ju att få dem att flyga så länge som möjligt. Det är en härlig upplevelse att hitta en termik som lyfter planet – yes, nu hittade jag något och nu far det uppåt.

Förutom flygningen tycker jag väldigt mycket om bygga modellplanen. Det är nästan mera givande att bygga bara jag får koncentrera mig och inte har bråttom någonstans – då är det jätteroligt. □

ROY PIETILÄ
Född 1981.

HEMORT
Karleby.

JOBB
Ungdomsledare
på Karleby stad.

FAMILJ
Fru, dotter
och hund.

HOBBYER
Cykling,
kommunal-
politik, modellflyg-
plan. Och jag dröm-
mer om att segla.

Kaunista kesää!

Motiivi-lehti toivottaa lukijoilleen hyvää ja rentouttavaa kesää! Lehti ilmestyy seuraavan kerran elokuussa, mutta osoitteesta Motiivilehti.fi löydät myös kesän aikana ajankohtaisia juttuja. Käy tutustumassa!

Liiton vaihe 010 77031 sekä **JHL-talon aulapalvelut** ovat suljettuna ajalla 24.6.–2.8.2019.

Työsuhdeneuvontapäivystys
24.6.–2.8. (arkisin klo 9–12)
numerossa **010 7703 311**

Kurssihallinto on suljettuna 1.–28.7.

Järjestelmä uudistuksen vuoksi jäsenpalvelujen puhelinpäivystys on suljettuna ajalla 4.–11.6.2019.

Myöskään kirjautumista vaativat JHL:n sähköiset palvelut eivät ole käytettävissä 4.–11.6. Käyttökato koskee kirjautumista omille JHL-sivuille, Jäsenpalvelu 24h-palveluun ja omaYhdistys-palveluun.

Jäsenpalvelujen puhelinpäivystys
24.6.–2.8. (arkisin klo 9–11)
numerossa **010 7703 430**

Työttömyyskassa on auki koko kesän. Kassan puhelinpäivystys 24.6.–16.8. (arkisin klo 9–11) numerossa **010 190 300**

eWertti Nettikassa ja **eEmeli Puhelinkassa** toimivat ympäri vuorokauden: tyottomyyskassa.jhl.fi

Kehitysvamma-alan JUHLASEMINAARI 12.–13.9.2019

Koulutus on tarkoitettu kehitysvamma-alalla työskenteleville jäsenille Itä-, Kaakkois-Suomesta ja Pohjanmaalta

Hae jo nyt!
hakuaika päättyy
5.8.2019
jhl.fi/kurssit

Facebook, Twitter, Instagram: @jhltry ♥ jhl.fi, motiivilehti.fi

Seminaari pidetään

Pieksämäellä Kulttuurikeskus Poleenin salissa, Savontie 13. Majoittuminen hotelli Savonsolmussa, Toikantie 9.

Teemat mm.:

Kehitysvammaisuus,
Anja Manninen

Näkökulmia muutokseen/ perheet mukaan
perheterapeutti *Jouni Vironen*

Asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistaminen,
ammattialatoiminnan asiantuntija *Riitta Vehovaara* JHL
Kehitysvamma-ala ennen, nyt ja tulevaisuudessa,
Ilkka Jokinen, Vaalijalan johtaja

Kurssimaksu on JHL:n jäsenelle 50 e/päivä (yht. 100 e). Kurssimaksu sisältää koulutuksen materiaaleineen, ohjelman mukaiset ruokailut, iltajuhlan, matkat ja kurssipaikkakunnan ulkopuolelta tuleville hotellimajoituksen 2 hengen huoneissa. Ilman majoitusta kurssimaksu on 30 e/päivä.

JHL KOULLUTTA UTBILDAR 2019

JHL

Kysy läpi kesän

TYÖSUHDEASIA on hyvä hoitaa kuntoon heti, kun uusi työpaikka on tiedossa. Jos joku asia jää kuitenkin mietityttämään, kannattaa kääntyä Kesäduunari-infon puoleen, joka jelpää kesätyöntekijöitä jo 15. kerran.

Numerosta 0800 179 279 saat täsmävastaukset esimerkiksi työsopimuksen tekemiseen ja palkkaukseen liittyviin kysymyksiin tai vaikka ongelmiin, jotka koskevat työaikoja. Ja jos niin ikävästi kävisi, ettei saisi työn päättyessä työtodistusta, infosta selviää mitä tehdä.

Maksuton Kesäduunari-info palvelee koko kesän, aina elokuun loppuun saakka. Arkipäivisin voit soittaa kello 9-15, tai laittaa kysymyksiä tulemaan netin kautta osoitteessa kesaduunari.fi.

Verkkosivuille on koottu valmis paketti kesätyöntekijöille tärkeää työelämätieta, voit myös tutustua usein kysytyihin kysymyksiin.

Lisäksi kannattaa vilkuilla läpi myös sivuilta löytyvä kesäduunarin muistilista ja työelämän hyödylliset linkkivinkit.

Kesäduunari-infon tarjoavat suomalaisia ammattiliittoja edustavat palkansaajakeskusjärjestöt SAK, Akava ja STTK.

Tiedoksi liiton lomapaikoista:

Levin lomahuoneisto 8 ja lomaosake 7

on myyty ja niihin tehdyt varaukset joudutaan valitettavasti perumaan. Varausmaksut palautetaan kokonaisuudessaan. Kyseisiä lomapaikkoja varanneille jäsenille on lähtenyt asiasta kirjallinen tiedote.

Kuntoutumaan!

Oletko alle 67-vuotias ja työskentelet varhaiskasvatuksessa? Nyt olisi tilaisuus hakea JHL:n jäsenille järjestettävään KIILA-kuntoutukseen.

Kuntoutus on maksutonta. Hakemus Kelaan 31.7. mennessä. www.kela.fi/kiila-kuntoutus

Avustajat 10 vuotta

Henkilökohtaiset avustajat ja henkilökohtaisen avun käyttäjät kannatusjoukkoineen kerääntyvät juhlistamaan juhluvuotta. Paraati käynnistyy 11.6.

Helsingin Kampin Narinkkatorilta klo 14. facebook.com/henkilokohtaisenavunparaati

Vaaimme hoitajia

Käy tutustumassa kansalaisaloitteesen, joka vaatii riittävästi henkilökuntaa jokaiseen päiväkotiin ja lapsiryhmään.

JHL tukee kansalaisaloitetta ja kannustaa allekirjoittamaan sen. suhdeluvut.wordpress.com/kansalaisaloite/

KYSY IHMEESSÄ

Kuka päättää lomista?

KESÄLOMIEN PITÄMINEN hiertää vuodesta toiseen työpaikallamme. Pienten lasten vanhemmat saavat aina ensimmäisenä valita itselleen sopivimman ajankohdan, toiset saavat mitä jää yli. Onko oikein?

VASTAUS:

Vuosilomalain mukaan 24 päivää vuosilomasta on sijoitettava kesälomakaudelle (2.5.–30.9.). Loma on annettava yhtäjaksoisena. Jos työn luonne vaatii, voidaan loman 12 arkipäivää ylittävä osa jakaa pidettäväksi yhdessä tai useammassa osassa.

Kesäloman sijoittamisesta päättää työnantaja, mutta työntekijöitä on kuultava ja työnantajan on otettava heidän esityksensä huomioon mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi laki velvoittaa työnantajan noudattamaan tasapuolisuutta lomien sijoittelussa.

Näiden kahden periaatteen yhteensovittaminen ei aina ole ongelmattonta. Siksi työpaikalla on syytä keskustella, mikä olisi kaikille tasapuolinen ja hyväksyttävä tapa sijoittaa lomia.

Alle 12-vuotiaiden lasten vanhemmilla on vahva peruste saada loma koulun loma-aikana. Toisaalta jos pomon suosikki saa joka vuosi tahtonsa läpi ja joku toinen ei koskaan, työnantaja rikkoo lakia.

Yksi mahdollisuus on luoda työpaikalle kiertosysteemi, jossa kukin vuorollaan pääsee valitsemaan ensimmäisenä mieleisensä loma-ajan. Tai sitten voidaan luoda kiertävä lomajärjestelmä, jossa henkilön lomakuukausi vaihtuu vuosittain kalenterikierron mukaisesti.

Lomakauden ulkopuolelle sijoitettua kesälomaa työntekijän ei tarvitse hyväksyä.

Kysy ihmeessä

Lähetä kysymyksesi Motiivi-lehdelle osoitteeseen motiivi-lehti@jhl.fi.

”Oavlönade timmar ska bort!”

De extra arbetstimmar som bestäms i konkurrenskrafts-avtalet ska bort, ansåg flera ledamöter på JHL:s representantskapsmöte.

text och foto: Hellevi Raita

Representantskapet behandlade två motioner om att avskaffa konkurrenskrafts-avtalet.

- Bägaren börjar rinna över när det gäller den förlängda arbetstiden. En del säger att det är bara några minuter om dagen, men hos oss måste man jobba minst två timmar när man utför konkurrenskraftstimmarna. På en del arbetsplatser måste man jobba en hel dag, sade **Rainer Åhlberg** från Helsingfors.

- Bort med konkurrenskraftsavtalet! instämde **Ari Hartonen** och **Kari Vatanen** tillade:

- Ett land med hundratusentals arbetslösa behöver inte arbetstidsförlängning.

JHL:s ordförande **Päivi Niemi-Laine** konstaterade att frågan diskuterats i FFC:s förhandlingsgrupp och att Industrifacketts ordförande **Riku Aalto** utpekade avskaffandet av konkurrenskrafts-avtalet som prioritet nummer ett.

- Jag tar det som ett kraftigt budskap av representantskapet att de här timmarna ska bort, sade hon.

JHL:s representantskap samlades i Helsingfors den 23 maj och behandlade också 24 andra motioner. Bland annat beslutade representantskapet att JHL ska utreda hur förbundet skulle kunna följa upp och kompensera för flygutsläpp för de arbetsresor de anställda gör. JHL:s studerandeförening föreslog i sin motion att förbundet som klimatkompensation skulle kunna placera i projekt som främjar förnybar energi.

Representantskapet behandlade också en motion om att villkoren för alterneringsledighet bör förbättras och en motion om att också lokaltrafikens bussar borde omfattas av maxkörtiden på 4,5 timmar som bestäms i ett EU-direktiv där lokaltrafiken är undantagen.

JHL:s ekonomi under lupp

Nedgången i antalet medlemmar har försämrat JHL:s ekonomi i flera år. Förbundets verksamhet kostade 34,4 miljoner euro förra året, enligt bokslutet. Underskottet för förbundets verksamhet ökade till 5,5 miljoner euro jämfört med 4,2 miljoner året innan. Underskottet måste än en gång

täckas med intäkter från placerings- och finansieringsverksamheten.

Att förlita sig på placeringsintäkter kan vara riskfyllt.

- Fjölåret var besvärligt. Värdet på aktierna sjönk, påpekade förbundets ekonomichef **Jan Saarinen**.

Förra året sålde JHL en del av sina aktier i hyresbolaget Kojamo. Representantskapet beslutade att överföra 30 miljoner euro av försäljningsintäkterna på strejkkassan.

För att åtgärda den dåliga ekonomin har en arbetsgrupp lagt fram ett balanseringsprogram, som representantskapet förde en remissdebatt om. Enligt utkastet ska personalen minskas med 20 personer genom naturlig avgång under representantskapsperioden. Det föreslås också att medlemsavgiftsåterföringen till föreningarna sänks från 20 till 18 procent.

Flera ledamöter var kritiska till balanseringsprogrammet och befarade att det får negativa konsekvenser.

- Det som pågår är att förbundet körs ner. Man säljer egendom, man vill sänka medlemsavgifts-återföringen med tio procent. Hur ska utbildningen förbättras om personalen minskas? sade **Jarno Strengell**.

Han var kritisk till överföringen av pengar till strejkkassan och ansåg att pengarna skulle ha kunnat användas till medlemsvärvning.

Päivi Niemi-Laine kontrade med att avsikten är att se till att JHL finns till också efter att hon slutat som ordförande och påpekade att JHL inte ens övervägt uppsägningar.

- I många fack tillämpas återföringen av medlemsavgifter på ett sporrande sätt, sade hon.

Organiseringen fick beröm

Sedan början av fjölåret har JHL satsat på facklig organisering på arbetsplatserna. Nio visstidsanställda organisatörer har besökt arbetsplatser och organiserat de anställda. De har också utbildat förtroendepersoner och föreningsaktiva.

Organiseringsarbetet fick beröm av både Päivi Niemi-Laine och ledamöterna.

– Som fackmedlem står man aldrig ensam. Det är mitt bästa argument.

KARI VIINIKKA från Jakobstad tog plats i representantskapet.

– Projektet har medfört framgångsrik och systematisk medlemsvärning. Vid sidan av organiseringsarbetet behövs aggressiv medlemsvärning av förtroendemännen och föreningarna, sade Niemi-Laine.

Branschchefen **Håkan Ekström** konstaterade att det bara finns ett beslut om ett tvåårigt projekt när det gäller de nio organisatörerna. Niemi-Laine önskade att projektet får en fortsättning och påminde om att de konkurrerande facken inom den kommunala sektorn också börjat organisera.

– Organiseringen har ännu inte trampat ur barnskorna. Vi har hållit på med det i bara ett och ett halvt år. Om vi nu sopar det under mattan är det dålig verksamhet.

Jari Mattila och **Eija Paananen** konstaterade att medlemsvärningen inte bara är förtroendemännens utan allas uppgift. □

Kari Viinikka ny i representantskapet

JHL:s representantskap fick en fjärde svenskspråkig medlem när planskötaren **Kari Viinikka** från Jakobstad kallades till ordinarie ledamot på majmötet.

Han kallades till medlem i representantskapet i stället för Markku Mäenpää som avgick. Viinikka kom på ersättningsplats i representantskapsvalet för två år sedan.

Viinikka jobbar på det kommunala bolaget Alerte som sköter den tekniska sektorns uppgifter i Jakobstad. Bolaget bildades 2017. Han var huvudförtroendeman för de timanställda i Jakobstad i tolv år, men steg av efter bolagiseringen. Före det hade han varit arbetarskyddsombud i två år.

– Jag hade varit huvudförtroendeman så länge att jag tyckte det var dags för någon annan att prova på hur roligt det är.

Viinikka säger att de nyanställda inte är svårövertalade när det gäller att få dem att ansluta sig.

– De går med när de får höra vad de får för medlemsavgiften.

Argumentet han använder är att man som fackmedlem inte står ensam om det blir problem.

– I dagens läge kan man inte vara säker på något. Det blåser från alla håll.

Hur JHL ska kunna vända på trenden med sjunkande medlemsantal har han ingen mirakellösning på.

– Antalet kommunalt anställda minskar hela tiden. När tre går i pension tar de kanske en halv i stället, påpekar han.

Lukemisen vaikeudesta

Sanotaan, ettei suutarin lapsella ole kenkiä. Aina-kin tämän kirjailijan lapsilla sen sijaan riittää kyllä kirjoja. Niitä on kotonamme kaikkialla, vessaa ja suihkua lukuun ottamatta kaikissa huoneissa ja toisinaan niissäkin. Kirjoja kasautuu pöydän-kulmille. Kirjoja lojuu lattialla. Joko kirjoja kuljettaa ympäri asuntoamme jokin mystinen voima tai sitten selitys on ihan vain yleisessä leväperäisyydessämme ja kohta kaksivuotiaissa kaksosissa.

Kirjojen arkinen läsnäolo ei ikävä kyllä ole automaattisesti johtanut siihen, että jälkikasvumme niitä jatkuvasti ahmisi. Neljätoistavuotiaan esikoiseni kanssa olen käyttänyt jo kaikkia perinteisiä myös lukuintoa mahdollisesti kohentavia keinoja: lahjontaa, kiristystä ja uhkailua. Parhaillaan käynnissä on kohtuullisen hyvin toiminut kirja-kuukaudessa -lukuhaaste, jonka päätteeksi olen luvannut viedä pojan päiväksi Ruisrockiin katsomaan mieluisiaan räpartisteja.

Miksi nuori mies sitten ei lue? En suoraan sanoen ymmärrä. Lukeminen ei ole koskaan ollut hänelle hankalaa. Iltasadut on luettu ja kirjastossa käyty. Jos kirjailijan huomioon hikutettu esikoispoika ei lue kirjoja, miten saada lukemaan heidät, joille lukeminen on hidasta ja vaikeaa ja joille lukemisen hyödyistä ei kukaan koskaan kerro? Tehtävä tuntuu miltei toivottomalta.

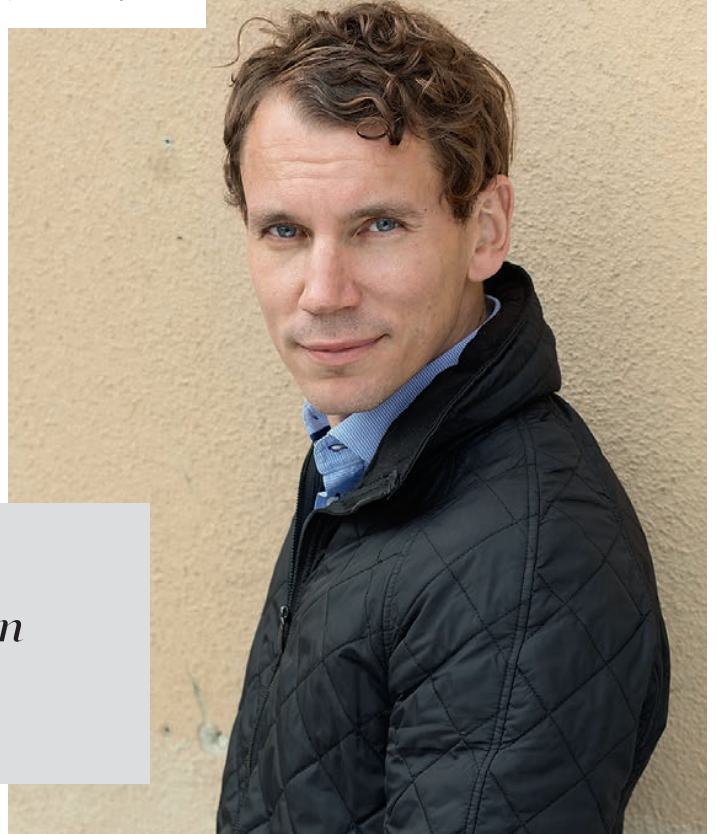
Samaan aikaan ymmärrän teiniäni. Kaukaisella 80-luvulla, silloin kun itse makasin keltaisessa Katin-poika-sängyssäni ja ahmin Viisikoita ja Vihreitä variksia, ärsykkeitä oli huomattavasti vähemmän. Nykyään elän samassa maailmassa kuin lapseni ja huomaan aivojeni hermoratojen virittyneen uudelleen. Luen edelleen, koska nykyistä hitaammassa ajassa ehdin oppia sellaisen tavan. Jos en olisi oppinut, en varmaankaan lukisi.

Uusia sukupolvia ei siis voi syyttää siitä, että he kasvavat meidän luomaamme todellisuuteen. Vaikka vanhempana on terveellistä vilkaista aina välillä peiliin, en lähtisi syyttämään suomalaisten lasten ja nuorten laskevasta lukutaidosta myöskään vanhempia. Tehtyäni viimeiset pari vuotta aktiivisesti lukutaitotyötä olen tullut siihen tulokseen, ettei syyttely ylipäätään ole oikea tie.

Sitäkin sopii kysyä, onko lukuhaluttomuudesta ylipäätään tarpeen kantaa huolta. Oppia voi muutenkin kuin lukemalla, ja kuvan ja äänen avulla opiskelu on joillekin jopa tehokkaampaa kuin kirjojen tankkaaminen. Jos tai pikemminkin kun tekstin pitkä valtakausi on murenemassa, kehityksessä on mahdollisesti valoisatkin puolensa.

Silti: lukeminen kannattaa aina. Tässä valheellisten viestien täyttämässä ajassa lukutaitoa tarvitaan jopa kipeämmin kuin koskaan. Se on uudenlaista lukutaitoa, ei pelkästään sanoihin perustuvaa, mutta tulevaisuudessakin on olemassa tunteita ja ajatuksia, jotka on mahdollista ilmaista vain sanoin. Siksi sanat ovat tärkeitä. Siksi sanojen maailman pitäisi kohtuullisissa määrin avautua jokaiselle suomalaislapselle. Sanat ovat valtaa, eikä vallan soisi kasautuvan vain harvoille. □

Juha Itkonen on neljän lapsen isä sekä kirjailija, joka on kirjoittanut useita menestysteoksia ja ollut ehdolla Finlandia-palkinnon saajaksi.

Valheellisten viestien ajassa lukutaitoa tarvitaan kipeämmin kuin koskaan.

Kesäetu* liittoasiakkaille!

* Kesäetu bensiinistä ja dieselöljystä on liittokorteilla 2,5 snt/l (norm. 2,1 snt/l). Kesäetu on voimassa 1.6.-31.7.2019 Teboil-huoltamoilla ja -automaateilla lukuun ottamatta Teboil Express-automaattiasemia. Lisätiedot teboil.fi/liitto

Lasten lounas alle 7-vuotiaalle noutopöydästä

Voimassa 15.8.2019 asti

TEBOIL

huoltaa autoja ja ihmisiä

ILMOITTAUTUMINEN JHL:N SOTE-FESTAREILLE ON NYT KÄYNNISSÄ!

Ilmoittautuminen:
jhl.fi/kurssit

Tervetuloa
mukaan!

Festareiden ajankohta on tänä syksynä 31.10-1.11.2109. Luvassa on jälleen kerran useita huippupuhujia ja kiinnostavia teemoja. Aiheina mm. teknologia ja digitalisaatio sote-alalla, aggressiivisen asiakkaan kohtaaminen, kivun hoito sekä lukuisat muut sote-ammattilaisille ajankohtaiset teemat.

Perjantai-illan ohjelma huipentuu suosittuun improviisaatioryhmä Kolinan esiintymiseen. Lavalle nousevat näyttelijät Roope Salminen ja Ernest Lawson.

TORSTAI 31.10.2019 JHL-OPISTO

LAKITUPA	HYVÄ TYÖELÄMÄ	TÄMÄN OLEN AINA HALUNNUT...	AMMATTIASIAA 1	AMMATTIASIAA 2
10.15-11.00 Mikä ihmeen SORA-lainsäädäntö? koulutuspoliittinen asiantuntija <i>Marjut Manka</i> , JHL	10.15-11.45 Toisiamme tukien – ammattilaisena eri työyhteisöissä, sopimustoimitsija <i>Kari Bagge</i>	10.15-11.15 Lasinen lapsuus	10.30-12.00 Ikäihmisten seksuaalisuus, projektikoordinaattori <i>Eine Korhonen</i> , Koillismaan Seudun Muisti ry.	10.15-12.15 Kivun hoito
11.00-11.45 Ammatillisen tiedon äärellä, ammattialatoiminnan asiantuntija <i>Riitta Vehovaara</i> , JHL		LOUNAS 11.15-12.15		
11.45-12.45 LOUNAS	11.45-12.45 LOUNAS	12.15-14.15 Aggressiivisen asiakkaan kohtaaminen	LOUNAS 12.00-13.00	LOUNAS 12.15-13.15
12.45-13.30 Teknologia ja digitalisaatio sote-alalla. Pohjoismainen vertailu, <i>Riitta Vehovaara</i>	12.45-13.30 Eettinen kuormitus, työympäristötoimitsija <i>Tuula Haavasoja</i> , JHL		13.00-14.30 Hyvä kirjaaminen – parempi oikeusturva, <i>Kari Bagge</i>	13.15-14.45 Kunniaväkivallan uhan tunnistaminen, johtaja <i>Natalie Gerbert</i> , Kriisikeskus Monika
13.30-14.15 Minne menet, sote? erityisasiantuntija <i>Sari Bäcklund</i> , JHL	13.30-14.00 KAHVI	14.15-14.45 KAHVI		
14.15-14.45 KAHVI	14.00-14.45 Asiakkaan kotona työskentely, työympäristötoimitsija <i>Merja Hyvärinen</i> , JHL	14.45-15.30 Toimintakykyä työelämään ja mittausten läpikäyntiä, Kunnossa kaiken ikää -ohjelma	14.30-15.00 KAHVI	14.45-15.15 KAHVI
14.45-15.30 Eurooppalainen näkökulma osaamisen kehittämiseen sote-alalla, rehtori <i>Anne Karjalainen</i> , JHL	14.45-15.30 Kognitiivinen ergonomia, työympäristötoimitsija <i>Anne Ranta</i> , JHL		15.00-15.45 Omavalvonta, <i>Riitta Vehovaara</i>	15.15-16.00 Mitä on hyvä vanhuus?
15.30-16.15 Hoiva-avustajat meillä ja Euroopassa, <i>Sari Bäcklund</i>	15.30-16.15 Ikääntyvien työssä jaksamisen tuki, työympäristötoimitsija <i>Merja Hyvärinen</i>	15.30-16.15 Palautuminen, työfysioterapeutti, personal trainer <i>Riitta Valpio</i> , Terveystalo	16.00-17.00 Kokemuksia autisimikirjolta	
16.15-17.00 Vanhuspalvelujen laatusuositus, sopimustoimitsija <i>Kari Bagge</i> , JHL	16.15-17.00 Hyvää fiilistä vai ehkä jopa onnellisuutta työssä? <i>Marjut Manka</i>	16.15-17.00 Palauttavia harjoituksia, <i>Riitta Valpio</i>		

17.00 Bussikuljetus hotellille ja illtaohjelma – esiintyjänä KOLINA

PERJANTAI 1.11. SOKOS HOTEL PRESIDENTTI

8.30 Tarttumapinta *Katariina Lantto* ja *Nelli Ikola-Heiska*

9.00 Minä välitän kyllä, olenko Minä minkään arvoinen!? näyttelijä *Tom Pöysti*

10.30 Tauko

10.45 Hyvinvointivaltion vastaisku ja työn tulevaisuus, puheenjohtaja *Antti Jauhiainen*, Parecon Finland

11.30 Lounas

12.30 Etiikka sote-alalla professori *Mari Kangasniemi*, Turun yliopisto

14.00 Tauko

14.15 Hyvä hoiva on mahdollista – mutta mitä se vaatii? tutkija *Hanna-Kaisa Hoppania*, Ikäinstituutti

15.00 Juhlapuheenvuoro: Mitä kohta 6-vuotias lapseni, jolla on monta vammaa ja haastetta, on opettanut minulle? kokemusasiantuntija *Johannes Romppanen*

15.30 Todistukset ja päätöskahvit